

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

5^E JAARGANG

WOENSDAG 7 APRIL 1920

No. 223

INHOUD

	Blz.
NEDERLAND IN DEN VREEMDE door P. J. de Kanter	289
Eenheid in de Nederlandsche Coöperatie door Mr. Dr. H. J. Romeyn	291
De Nieuwe Collectieve Arbeidsovereenkomst in de Sigaren-nijverheid door G. H. C. Hart	292
Boschbouwkundig Beleid door Jhr. Mr. Dr. J. R. Clifford Kocq van Breugel	295
Terug naar den Gouden Standaard door Mr. W. C. Mees R. Azn.	297
Rubber in 1919	297
Bietsuikerindustrie in Engeland	299
AANTEKENINGEN:	
Engelsche Nieuwigheden op het Gebied der Economische Voorlichting	299
De Textielindustrie in Noord-Frankrijk	300
De ontwikkeling van het Zweedsche Particuliere Bankwezen	300
MAANDCIJFERS:	
Emissies in Maart 1920	301
Rijkspostspaarbank	301
Postchèque en girodienst	301
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen.	301—308
Wisselkoersen.	Effectenbeurzen.
Bankstaten.	Goederenhandel.
	Verkeerswezen.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

Assistent-Redacteur voor het weekblad: D. J. Wansink.

Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.

Telef. Nr. 3000. Telegr. adres: Economisch Instituut.

Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 22,50 per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, 's-Gravenhage.

6 APRIL 1920.

De geldmarkt was de afgelopen week iets vaster. In de rente voor particulier disconto kwam wel is waar geen verandering, maar de prolongatierente was hooger en noteerde onafgebroken 4½ pCt., daar er voor de storting op het schatkistpapier veel geld aan de markt onttrokken werd. Het tegoed in rekening-courant „van anderen” bij de Nederlandsche bank verminderde dan ook met ruim 20 millioen. Behalve het uit het geplaatste papier aan de schatkist toe-vloeiende geld, moest de regering nog verder een

beroep op de bank doen. De binnenlandsche wissels vermeerderden daardoor met ongeveer 22 millioen. Overigens vermeerderden de beleeningen nog met 3½ millioen, zoodat de bankbiljettenomloop belang-rijk grooter werd en met ruim 41½ millioen toenam.

Ondanks alle slechte politieke berichten bleef ook deze week de stemming voor marken vast en steeg de koers van 3.57½ tot 3.90. Daarentegen waren ponden in reactie en voor het eerst na de sedert eenige weken ingetreden hausse niet onaanzienlijk lager. Parijs zette de daling voort en was een oogenblik zelfs onder 18.— verkrijgbaar. Overigens waren de omzetten met het oog op de feestdagen zeer beperkt.

NEDERLAND IN DEN VREEMDE.

Het is nog maar kort, dat Nederland begrip er van heeft, dat... ook goede wijn het niet zonder krans kan doen.

Buiten onze grenzen weet men het al lang. Engeland heeft sedert jaren een omvangrijken propaganda-dienst in Amerika, o.a. met het oog op de Iersche beweging. Het propaganda-departement, tijdens den oorlog opgericht, werd na den wapenstilstand in een blijvende organisatie omgezet. Een regeerings-dienst, maar met veel soepelheid en gebruik van particuliere krachten, en met een budget van vele millioenen.

Zweden, Denemarken hebben eveneens hunne organisatie van voorlichting van het buitenland. Wat Duitschland tijdens den oorlog heeft gedaan is in ons land genoeg bekend. Hoe ook België, vooral na den wapenstilstand, de buitenlandsche publieke opinie voor zich heeft trachten te winnen, heeft Nederland tot zijn schade moeten ervaren.

Amerika, dat zoo uitnemend verstaat reclame te maken, zet de zaak op héél breeden voet.

Een aardig voorbeeld daarvan — ook omdat het, in tegenstelling met zooveel andere propaganda, voor ieder waarneembaar was — gaf het bezoek van Wilson aan Italië.

Eenige maanden te voren werd in een der hoofdstraten van Rome op een ruime kantoorverdieping het bureau voor den propaganda-dienst gevestigd.

Het gansche bedrijf der Amerikaansche propaganda in Europa vormde sedert het begin van den oorlog een hoofdtak van den „Civil Service”, dusgenoemd ter onderscheiding van den „Military Service”, maar evenals deze georganiseerd volgens graden en rangen. Zelfs had, althans in den oorlogstijd, het personeel van den „Civile Service” een eigen, overigens weinig in het oog vallende uniform. De dienst staat intuschen niet onder leiding van het Amerikaansche departement van Oorlog, maar onder dat van Buitenlandsche Zaken.

Te Rome was het „commando” opgedragen aan een dame van middelbaren leeftijd, met den rang van kolonel. Haar taak was op dat oogenblik het bezoek van Wilson aan Italië voor te bereiden.

Daartoe had zij in alle deelen van Italië „agenten” aangesteld, die telkens naar Rome kwamen, om instructies te halen. Door hunne bemiddeling werd het Italiaansche volk met propaganda-materiaal overstroomd: Eerst fleurige tractaatjes, waarop de bekende veertien punten waren afgedrukt. Binnen één week werden daarvan anderhalf millioen exemplaren verspreid. Dan het portret van Wilson, in twee typen, in 1½ millioen exemplaren. Allegorische prentkaarten, van elk soort een half millioen. Een brochure over het doel van den oorlog, en een ander over de werkzaamheden van het Roode Kruis, en de samenwerking op dit gebied van Amerikanen en Italianen, alles in de zelfde enorme oplagen.

Iedere venter in Italië kon gratis Amerikaansche vlaggetjes krijgen, kant en klaar uit Amerika aangekomen, en in pakken van honderd rondgedeeld of aan winkels verzonden. Ten slotte werden de muren van de Italiaansche steden overdekt met affiches, vele met het portret van Wilson in groot formaat. Dat alles terwijl de geheele publieke opinie reeds geestdriftig voor Wilson gestemd was, en de dagbladen elkander in kapitale opschriften en enthousiasme trachtten te overtroeven!

Toen de dag van Wilson's komst begon te naderen, stelde de kordate en ijverige kolonel het laatste propaganda-middel in werking: Op een goeden dag verschenen er tien groote auto's, elk voorzien van een cinematografisch projectie-toestel en de noodige bemanning. Deze wagens verspreidden zich over Italië en gaven in iedere stad, in ieder dorp en gehucht zelfs, op de marktplaatsen voorstellingen. Een doek werd op hooge staken uitgespannen, de chauffeur toeterde en het draaien begon onder den toeloop van het volk. De manschappen kampeerden naast hun auto in een tent, kookten onder veel bekijks hun potje, en den volgenden morgen trok de auto weer verder, tot zelfs naar bergnesten, waar men nog nooit een bioscoop had gezien.

Deze Amerikaansche propaganda werd wat meer in onderdeelen geteekend, omdat er, althans in dit geval, eenige overeenkomst bestaat tusschen Amerika en Nederland: Amerika had in Italië geen imperialistische doeleinden. Zelfs door economische belangen kon het nauwelijks gedreven worden; Italië's koopkracht immers is gering, en de dollar is duur. Toch oordeelde Amerika het in zijn belang, een goeden naam en een vriendelijke gezindheid te winnen.

De noodzakelijkheid daaraan afzonderlijke aandacht te wijden is mede een gevolg van de wijzigingen in de politieke structuur der volken.

Ook nu nog worden de beslissingen genomen in de Kabinetten der regeerders. Ook nu nog blijven het talent van den onderhandelaar en de persoonlijke invloed op den man, die zijn handteekening onder een tractaat heeft te zetten van beteekenis. Maar meer, veel meer dan vroeger heeft ook de meest onafhankelijke Vorst of Minister met de openbare meening te rekenen.

Hij zal haar misschien kunnen en willen negeeren in een geval, dat het belang van zijn land, dat zijn geweten hem gebiedt het te doen. Maar zoodra het de verhouding tot een ander land betreft, en niet het geval aanwezig is, dat zijn oordeel over wat de belangen van zijn eigen volk aangaat hem den moed geeft de publieke opinie van zijn land te trotseeren, zal het deze zijn die hem dwingt te doen wat hij persoonlijk misschien gaarne anders gedaan zou hebben.

Het is eerst sedert enkele jaren dat „Nederland in den Vreemde” haar werk verricht: dezer dagen geeft zij haar zesde jaarverslag uit.

Welhaast ieder erkent nu het nut, zelfs de noodzakelijkheid van dat werk. Maar zes jaar geleden was het anders. Nederland deed immers zijn plicht. Het wenschte niemand te benadeelen, voelde zich vrij van alle imperialisme, werkte, en zag zijn welvaart toenemen. Wat zou men zich dan nog moeite geven de wereld over Nederlandsche gevoelens, over zijn cul-

tuur en zijn internationale beteekenis in te lichten? Het kon zelfs meer scha dan voordeel berokkenen: wie weet hoeveel najver het opwekte. En waarom voor nationale grootheid te werken? Stond de wereld niet aan den vooravond van internationaliseering en volkerenverbodering?

Zoo spraken haast allen. En het kostte een ondankbaren en bijna geen uitzicht biedenden arbeid, van dag op dag, om dat ijs van onverschilligheid te doen smelten.

Dit is gebeurd nu. Men kent „Nederland in den Vreemde” en men weet wat zij wil. Wat meer is, men acht het werk, dat zij doet onmisbaar, verbaast er zich zelfs over, dat het niet jaren, jaren geleden reeds is begonnen.

De omstandigheden hebben tot die gewijzigde opvatting medegewerkt. Reeds tijdens de tweede helft van den wereldoorlog begon Nederland te ontdekken, dat het niet voldoende was, dat zijn kooplieden eerlijk hunne zaken met buitenlandsche huizen hadden gedreven, zijn diplomaten den naam hadden oprecht te zijn, en de buitenlandsche regeeringen de goede trouw van het Nederlandsche bewind buiten twijfel stelden. Het feit, dat de oorlog meer en meer een volkerenoorlog werd, dwong de buitenlandsche staatslieden zich voor de publieke opinie te verantwoorden, en gaf daarmee deze laatste een zoo grooten invloed op den gang van zaken.

Die publieke opinie kende ons land niet, en zij werd er dus gemakkelijk toe gebracht al wat Nederland deed of naliet verkeerd te beoordeelen; vooral toen tegen het sluiten van den wapenstilstand zij, die ons iets wilden afdwingen, het in hun voordeel achtten onze handelingen in zoo ongunstig mogelijk licht te zetten.

Met verbazing en ergernis ontmoette de Nederlander, die na jaren opsluiting weer aan genen kant van de grenzen kwam, overal onvriendelijke gezichten en smalende uitlatingen. Met schrik ontdekte de handelman, dat men weinig geneigdheid toonde weer met hem in relatie te komen. En met klem werd allerwegen betoogd, dat het onverantwoordelijk was, de buitenlandsche openbare meening te verwaarloosen.

Het verwijt richtte zich allermeest tot de Regeering. Voor een groot deel ten onrechte, in zoover de Regeering zelve moeilijk de taak van betere voorlichting in het buitenland op zich had kunnen nemen. Het is bekend, dat zij herhaalde malen gepoogd heeft het te doen. Maar juist in tijden van internationale wrijving verdenkt men iedere regeeringsmededeeling. Men beschouwt die als een politieke handeling, en staat er afwerend tegenover.

„Nederland in den Vreemde” vond den grond niet geheel onbewerkt. In zekeren zin doet ieder Nederlander, die een boek of artikel in vreemde taal uit geeft, of in het buitenland Nederlandsch werk toont, een deel van haar taak. Verder dragen organisaties als de „Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer”, de „Vereeniging voor Tentoonstellingsbelangen” er belangrijk toe bij, Nederland buiten onze grenzen te doen komen.

Toch is dit bij deze alle meer resultaat dan doel. „Nederland in den Vreemde” onderscheidt zich daardoor, dat zij niet anders wil dan het Nederlandsche volk in al zijn uitingen in het buitenland te doen kennen, en dat zij dit door een daartoe opzettelijk geschapen organisatie stelselmatig tracht te bereiken.

Het eerste hoofdbeginsel daarbij is decentralisatie. Ieder land heeft zijn eigen eischen. Men moet het dus niet van Nederland uit bewerken, maar in het land zelf de menschen zoeken, die de taak van stelselmatige voorlichting op zich willen nemen. En die het inzicht, de kennis en de positie hebben om daarvan leiding te geven.

Van hoeveel beteekenis dit beginsel is bewees menige ervaring. Een der meest sprekende is deze: Een Nederlandsche vereeniging, met de beste bedoeling beziel, stelde een geschrift samen om misverstand

omtrent Nederland's gedragingen weg te nemen. Een Nederlandsche Kamer van Koophandel in een van de grootste steden van het buitenland weigerde nadrukkelijk tot de verspreiding mede te werken. Zij sprak als hare overtuiging uit dat het boekje aan de Nederlandsche zaak meer kwaad dan goed zou doen. De schrijver had zich onvoldoende ingedacht in de geestesfeer van de landen, waarvoor zijn werk in de eerste plaats bestemd was. Hij was ontstemd tegen een der Entente-landen, terecht, maar vergat dat diens bondgenooten, ook al oordeelden zij misschien niet anders dan hij, toch wellicht niet bereid waren dat oordeel door een niet-bondgenoot te hooren uitspreken. Gelijk de man, die zijn vrouw verwijten te maken heeft, niet steeds aan derden toestaat haar die voor de voeten te werpen.

Zoo is de arbeid van voorlichting er een van groote subtiliteit. Er is bijna geen geschrift, dat tegelijk voor Amerika, Engeland en Frankrijk zou kunnen dienst doen. Er is geen onderwerp dat in twee landen dezelfde belangstelling wekt.

Een tweede hoofdbeginsel, waardoor „Nederland in den Vreemde” zich bij zijn werk laat leiden is de vermijding van elke opzettelijke propaganda.

Het woord propaganda kan een héél wijde betekenis hebben. Rembrandt's „Nachtwacht” of Frans Hals' groote doeken in New York, Londen of Parijs vertoonen kan men ook propaganda noemen, en dan is het de best denkbare. Maar bedoeld is hier „propaganda” in meer beperkten zin, het werk van den man, die zijn zaak aanprijst of anderen voor zijne meeningen zoekt te winnen.

Zulke propaganda schaadt. In dien zin blijft het waar, dat goede wijn geen krans behoeft. Het zou ook niet op den weg liggen van „Nederland in den Vreemde” die te maken.

„Nederland in den Vreemde” wil geen enkel bijzonder belang dienen, noch eenige politiek. Zij wil Nederland niet grooter voorstellen of rijker, zelfs niet beter dan het is. Niets anders wenscht zij, dan ons land elders te doen kennen zooals het is, overtuigd dat het waard is gekend te worden, en dat kennen in veel opzichten met waardeeren gelijk staat. Overtuigd ook, dat maar weinigen in het buitenland een vermoeden hebben van Nederland's werkelijke volkskracht. Hoevelen beseffen den omvang en de betekenis van ons koloniaal bezit? Reeds hier ligt een uitgebreide en een dankbare taak voor „Nederland in den Vreemde”, aan het buitenland duidelijk te maken dat de Nederlandsche koloniën wereldbetekenis hebben, dat met zijne koloniën samen Nederland tot de groote rijken behoort en dat Nederlandsch Oost-Indië zoowel om historische en cultureele, als om economische en politieke redenen bestudeering verdient.

Het bijbrengen van de kennis der feiten eischt dus reeds zoo alle aandacht, dat „Nederland in den Vreemde” aan opzettelijke propaganda zelfs geen behoefte gevoelt en hare vertegenwoordigers vóór alles opdracht gaf, die te vermijden.

De handhaving van dit beginsel doet haar naam dikwijls in de schaduw blijven, waar die in de zon zou behooren te komen. Niets dient haar doel beter. Al wat het uiterlijk van spontaneiteit draagt, mist van zelf een propagandistisch karakter, en is dus meer geschikt bekendheid en waardeering te verwerven. „Nederland in den Vreemde” blijft waar het haar mogelijk is op den achtergrond.

Ik zal dus niet trachten te vermelden wat het reeds deed. De jaarverslagen deelen veel mede, maar verzwijgen meer. Tentoonstellingen werden georganiseerd, sprekers uitgezonden, vreemdelingen in Nederland rondgeleid, films en afbeeldingen van ons land en Indië vervaardigd. Dit alles voor zoover het zichtbare werk aangaat.

Nu en dan leest men in de dagbladen, dat in dit of dat land te weinig gedaan wordt om Nederland te doen kennen. De schrijver van de klacht kan over-

tuigd zijn, dat „Nederland in den Vreemde” het reeds vóór hem had opgemerkt, en dat het reeds lang overweegt hoe er in te voorzien. Alles komt echter zoo geheel op de juiste keuze van de personen en de middelen aan, en een misgreep kan voor zóó langen tijd bijna alles bederven, dat overhaasting hier meer dan waar ook een fout zou zijn.

Het spreekt van zelf, dat „Nederland in den Vreemde” niet buiten contact met de Nederlandsche regeering en hare vertegenwoordigers in het buitenland blijft. Dikwijls heeft zij hun steun noodig, en soms kan zij zonder hunne voorlichting een misverstand niet ophelderen. Die steun en die voorlichting vallen haar — met vreugd kan het worden gezegd — ruim ten deel.

Maar dat verhindert haar niet hare geheele zelfstandigheid te bewaren, zich van niemand of niets een instrument te voelen, en in vrijheid haar weg te kiezen, overtuigd als zij is, dat ons land en ons volk, maar ook zelfs onze regeering, daarmee het best gediend zijn.

Ofschoon de taak, die zij op zich nam een omvangrijke is, gelooft zij toch in het bereiken van het doel. Gelukkig is slechts in een beperkt aantal gevallen kwade trouw in het spel. Meestal is onbekendheid met de feiten oorzaak van dwalingen over ons land. Honderden bewijzen daarvan zouden uit onze ervaring kunnen worden aangehaald. Een enkel, sprekend voorbeeld: Een buitenlandsch journalist, verbonden aan een zeer groot en invloedrijk blad, wilde op zijn doorreis door Nederland een artikel over het conflict met België schrijven. Hij had een en ander over de zaak gelezen, en vroeg nog nadere toelichting. De kaart van Nederland en België werd hem voorgelegd, en de situatie aangewezen. „Oh! — riep de man met verbazing uit — ik dacht dat Limburg een deel van de Schelde was.”

Bij zulke kennis van zaken behoeft weinig kwade trouw of opzet te komen, om een artikel te geven waarover wij weinig reden tot tevredenheid hebben.

P. J. DE KANTER.

Dordrecht, April 1920.

EENHEID IN DE NEDERLANDSCHE COÖPERATIE.

De dag van 28 Maart 1920 is een gewichtige in de geschiedenis van de Nederlandsche coöperatie. Toen is namelijk opgericht de Centrale Bond van Nederlandsche Verbruikerscoöperaties, tot stand gekomen door de fusie van den Nederlandschen Coöperatieven Bond en den Bond van Nederlandsche Arbeiderscoöperaties, die elk voor zich op den 27sten Maart in een eigen vergadering, gehouden in het Gebouw de Ruyterstraat 67, te 's-Gravenhage, tot de vereeniging hebben besloten en verklaard hebben zich bij het totstandkomen der fusie als zelfstandige vereeniging te ontbinden.

De beginselverklaring, waarop de Bonden tot eenheid zijn gekomen is neergelegd in artikel 3 van de statuten van de nieuwe vereeniging: „De Bond staat neutraal tegenover elke partijpolitiek en godsdienst. Bij economisch-politieke vraagstukken heeft hij de belangen der verbruikers te behartigen.”

Van te meer betekenis mag eene fusie op dezen grondslag geacht worden, wanneer men weet, dat op 9 Juni 1916, op het vierde nationaal coöperatief congres door den Nederlandschen coöperatieven Bond uitgeschreven, behandeld werd het vraagstuk van de neutraliteit der coöperatieve beweging en dat daar het „contra” verdedigd werd door Dr. D. A. Sloos, laatstelijk voorzitter van den thans ontbonden Bond van Nederlandsche Arbeiderscoöperaties.

Hebben beide partijen, of althans eene daarvan, nu hare principes over boord gegooid? Dit gelooven wij niet en dit was ook niet noodig. De sociaal democratische coöperator — want al kwam het niet in den naam uit, de arbeiderscoöperaties, in afzonderlijken

bond vereenigd, waren uitsluitend sociaal-democratische — is van meening, dat de coöperatie een der middelen is en dat niet eens het beste — vakbeweging en partijpolitiek zijn veel beter — om een economische hervorming der maatschappij teweeg te brengen. Naar zijn meening is dit echter niet het streven van de neutrale coöperatie, de neutrale coöperatie heeft geen ideaal, haar doel is alleen — volgens den sociaal-democraat — haar leden onvervalschte waar te bezorgen en aan het einde van het jaar een dividend.

Dit was het schijnbeeld waartegen hij den strijd aanbod. Aan het doode lichaam der coöperatie werd z.i. eerst leven ingeblazen door het te vervullen van een sociaal-democratischen geest.

De bewuste coöperator, de aanhanger der coöperatie om haar zelfswil, ziet echter als haar doel een geleidelijke omvorming der maatschappij, niet een socialisatie van boven af. Hij gelooft niet, dat bij meerderheidsbesluit een behoorlijk functioneerende maatschappelijke inrichting in het leven kan worden geroepen, maar dat, zal een wijziging mogelijk zijn, de menschen moeten zijn opgevoed om in die veranderde omstandigheden te leven. Die opvoeding geeft de coöperatie. Hij acht het in strijd met de ontwikkeling der coöperatie haar te organiseren op partijgrondslag. Integendeel een coöperatie in verschillende hokjes verdeeld kan geen kracht ontwikkelen. De coöperatie moet dus opgebouwd worden op den grondslag der neutraliteit, zooveel mogelijk moeten allen worden bijeengebracht, gezocht moet worden naar wat vereent en niet naar wat scheidt.

Zijn nu alle leden van coöperatieve vereenigingen op neutralen grondslag, coöperatoren in dezen zin? Inderdaad daaraan ontbreekt nog veel. Maar alle aanhangers van een politieke partij zijn immers ook geen dragers van de hooge idealen, die in het hart harer voormannen leven; niemand zal de partij daarvan een verwijt maken. In elke partij zijn er een groot aantal meelopers, die desniettemin, al is het onbewust, medewerken om de partij groot te maken. Het is de taak der leiders om hen tot bewuste aanhangers op te voeden.

De coöperatieve beweging is zoo veelzijdig, dat een ieder in haar meent te vinden, wat hij in haar zoekt. Men voelt zich tot haar aangetrokken door de individueele voordeelen, welke men van haar hoopt te ondervinden en eenmaal binnen haar kring betrokken en zich eenige moeite gevende om haar wezen te begrijpen, wordt men geboeid door het perspectief, dat zij opent, van hetgeen bij trouw aan haar beginsel kan worden bereikt. Voor den neutralen coöperator, die vertrouwen heeft in eigen beginsel, kon het besluit tot fusie dus niet moeilijk zijn. Gaarne reikt hij den nieuwen medestander, in wien hij alleen theoretisch en niet praktisch een tegenstander kon zien — in de Coöperatieve Groothandelsvereeniging, de Handelskamer, werkten beiden steeds samen, want de arbeiderscoöperaties waren wel zoo verstandig geweest haar separatistische neigingen niet op de spits te voeren door de stichting van een eigen Wholesale — de hand, overtuigd, dat versnippering van krachten in de coöperatie uit den boeze is.

Voor den sociaal-democratischen coöperator stond de zaak niet zoo gemakkelijk. Hij moet iets opofferen, al mag hij zijne overtuiging behouden. Ongetwijfeld heeft de ondervinding van de oorlogsjaren en hetgeen daarop is gevolgd veel er toe bijgedragen om hem tot zijn besluit te brengen. Eenerzijds heeft de coöperatie de vuurproef der moeilijke omstandigheden met eere doorstaan, anderzijds is gebleken, dat voor socialisatie op enigzins ruime schaal de tijd nog niet rijp is. De toenemende moeilijkheden waarmee de verbruiker bij de steeds voortgaande prijsstijging heeft te kampen, prikkelen den coöperator tot grootere krachtsinspanning, hij voelt, dat waar de producenten hun strijdige belangen vergeten en zich vereenigen om de markt geheel te kunnen beheerschen, het verbruikersbelang

alleen bescherming kan vinden door nauwe aaneensluiting van allen, die de leus huldigen: de productie voor de verbruikers.

In de statuten van den nieuwen Centralen Bond komt dit inzicht ook tot uiting. In de eerste plaats, doordat deze zich bepaalt tot het organiseren van de verbruikerscoöperaties en de ondernemersvereenigingen, zooals de zuivelcoöperaties, die in den Nederlandschen coöperatieven Bond waren opgenomen, buitensluit, maar niet minder, omdat het duidelijk wordt uitgesproken, dat niet alleen een fusie der bonden, doch ook een fusie der individueele coöperatieve verbruikersvereenigingen beoogd wordt. Dwang is daarbij natuurlijk uitgesloten, maar de bepaling, dat als regel slechts één verbruikerscoöperatie als lid tot den Bond zal worden toegelaten, al worden dan ook de verbruikerscoöperaties, die deel uitmaakten van de thans vereenigde bonden, zonder uitzondering als lid aangenomen, is een aanwijzing der richting, waarin zal worden gewerkt.

Door de tot stand gekomen fusie is echter de zoozeer gewenschte eenheid in de Nederlandsche verbruikerscoöperatie nog niet verkregen. Naast de neutrale en de socialistische vereenigingen bestaan er nog specifiek christelijke en katholieke coöperaties, die niet zoozeer zich afgescheiden hebben, omdat zij de coöperatie willen gebruiken als politiek machtsmiddel, als wel omdat zij meenen, dat het samenwerken in een economische vereeniging met op godsdienstig gebied andersdenkenden zoo mogelijk moet worden vermeden.

Het is te hopen, dat ook dezen de teekenen des tijds zullen verstaan en zullen gevoelen, dat hun wijze van optreden het welslagen van eene beweging, waarvoor zij zelf alle sympathie gevoelen, in gevaar brengt. Het buitenland, waar de coöperatie een veel grooter vlucht heeft genomen dan ten onzent, heeft het voorbeeld gegeven, dat samenwerking van alle groepen op den grondslag van neutraliteit mogelijk is, moge dit zoo spoedig mogelijk hier worden gevolgd.

Beter ten halve gekeerd dan ten heele gedwaald.

ROMEYN.

DE NIEUWE COLLECTIEVE ARBEIDSOVEREENKOMST IN DE SIGARENNIJVERHEID.

De collectieve arbeidsovereenkomst bevat de kiem van een algeheele voorbereiding der omvorming van ons productiesysteem, zoowel als van behoud, zij het ook genormaliseerd, van het geldende voortbrengingsstelsel.

Binnen haar vage grenzen bestaat de mogelijkheid van zeer ruime (nog niet „de ruimste”) medezeggenschap van alle medewerkers aan de voortbrenging: zij kan, indien de maatschappij werkelijk die richting uitgaat, den weg bereiden, niet minder geestelijk dan stoffelijk, voor socialisatie en socialisme, zóó dat de overgang nauwelijks merkbaar zal zijn en mitsdien wraakzucht noch haat van ontferden zullen achterblijven.

Zij hecht zich echter als zoodanig niet aan een vooropgezet, aprioristisch gedacht stelsel, dat de zon wil dwingen te schijnen op dien muur van het huis, tegen welken men nu eenmaal den wingerd heeft geplant: zal het ten slotte blijken, dat het particuliere initiatief, het bezit door den enkeling der productiemiddelen, voor een goede, evenwichtige, intensieve voortbrenging toch noodig is, dan kan de C.A.O. eveneens een middel bij uitstek zijn om het huidige stelsel te handhaven, geleidelijk de fouten daarvan elimineerend en ten goede wendend. En zij is ook niet aan dit „entweder oder” gebonden.

Beschouwt men de collectieve arbeidsovereenkomst aldus, als het juridische mengvat, dat de sociale productieverhoudingen bijeenhoudt, als op zichzelf volkomen onzijdigen, uit den aard normaliseerenden, ontwikkelingsmogelijkheden scheppenden, richting gevenden factor in de samenleving, dan ziet men daarin volstrekt niet langer een bestand tusschen werkgever

en werknemer, waarbij voor een bepaalden tijd de prijs wordt vastgesteld, voor welken deze zijn arbeidskracht aan genen zal leveren. De naam „Tarifvertrag” heeft dan nog slechts geschiedkundige beteekenis.

Zij, die zich op dit standpunt plaatsen, ook wanneer zij zich met stelligheid aan de zijde der werknemers hebben geschaard, kunnen het belang van een bepaalde collectieve overeenkomst dan niet meer in de eerste plaats zoeken in de hoogte van het bereikte loonpeil. Er zijn mij verschillende collectieve overeenkomsten bekend, in welke de looncijfers, betrekkelijk gesproken, zeker hoog zijn, en die uit een sociaal-economisch oogpunt bezien, eigenlijk elk belang missen, zelfs in het bedrijf voor hetwelk zij gelden. Omgekeerd zijn er contracten, die den werknemers in verhouding tot de geëischte bekwaamheid of de ongunstige arbeidsomstandigheden een schamel stuk brood verschaffen en toch voor de ontwikkeling van het instituut van groote beteekenis zijn.

In den laatsten tijd zijn de onderhandelingen in de verschillende bedrijven zich, helaas, weder in sterke mate gaan toespitsen tot een strijd over loonen: over vasthouden of loslaten van den grondslag van 1914; over verhooging van het volstrekte welstandspeil met 10, 15, 25 of x procenten, over de werkelijke hoogte van het indexcijfer der duurte, over de draagkracht van het bedrijf tegenover de eischen van een menschaardig bestaan, over „het voelen van den polslag des tijds” tegenover „het doorsnijden van den hartader der volkskracht”.

„L'art de grouper les chiffres” dreigt voor hem, die haar dagelijks ziet beoefenen, af te glijden tot zwarte kunst, tot een beklemmende, verbijsterende magie, waarin de goochelaar ten slotte zelf niet langer weg weet. Hij raakt verstrikt in een gewirwar van gemeenschappelijke grondslag ontberende vergelijkingen, in een niet te ontknopen kluwen van kronkelende graphieken, die hem tot een koortsige obsessie worden: „Die ich rief, die Geister, werd' ich nun nicht los.”

Men behoeft waarlijk niet den waanzinnig rondgierende circulus vitiosus te baat te nemen om in te zien, dat aldus nooit werkelijke verbeteringen kunnen tot stand komen.

In de nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst voor de sigarennijverheid (in werking getreden 16 Maart 1920) zijn verschillende onderwerpen geregeld, die ook van belang zijn voor hem, die een hervorming der maatschappelijke verhoudingen niet zoekt in een wedstrijd tusschen loonen en prijzen van levensbehoeften.

Het is mij bekend, dat de toestand der sigarennijverheid niet in alle opzichten aan de nieuwe overeenkomst die praktische beteekenis kan geven, die kennismaking van derzelve inhoud zou doen veronderstellen. Waar deze toestand echter een uitvloeisel is van de bijzondere internationale commercieele conjunctuur, en wel niet blijvend zal zijn, behoeft men m.i. bij het beschouwen van dit contract niet al te veel rekening te houden met de groote werkloosheid in het bedrijf, die voor een niet gering gedeelte het onmiddellijk gevolg van het aangaan der overeenkomst is geweest. Ik meen aanstonds te kunnen aantoonen, dat deze C.A.O. zelve de mogelijkheid inhoudt van tempering der euvelen door hare invoering tijdelijk ontstaan.

Andere, vooral psychologische, invloeden, die thans de goede doorvoering hier en daar nog schijnen te bemoeilijken, zijn reeds bij het tot stand komen van ingrijpende landelijke C.A.O. meermalen opgemerkt, terwijl de practijk heeft geleerd, dat deze bezwaren vaak verrassend snel verdwijnen, zoodra de regeling gelegenheid heeft gehad haar in twijfel getrokken waarde voor het bedrijf te toonen.

Voor het bedrijf zelf zal m.i. het belangrijkste gevolg der overeenkomst wel zijn de afschaffing, geleidelijk doch snel, van de *huisnijverheid*.

Ook hij, die overigens, zooals schrijver dezés, in dit

bedrijf volstrekt niet thuis is, doch die van zeer nabij in Noord-Brabant de ellendige toestanden, onder welke de sigarenmakers vaak arbeiden, heeft gezien, zal deze afschaffing met groote blijdschap begroeten.

Ten onrechte wordt de schuld van het voortduren van dezen maatschappelijke misstand dikwijls geheel op de werkgevers geschoven; eenerzijds is het hun, vooral in kleinere ondernemingen, vaak onmogelijk om de geldelijke lasten van het inrichten van behoorlijke werkplaatsen te dragen (in de grootere steden is de huizennoed vaak oorzaak van *volstrekte* overmacht), anderzijds echter bestaat dikwijls ook bij de werknemers hardnekkig verzet tegen het verwisselen van den vrijen huiselijken haard, zij de omgeving daar nog zoo bedompt, ongezellig en ongezond, met de niet te loochenen gebondenheid der meest moderne, luchtige, heldere en ruime werkplaats. Het „où peut-on être mieux qu'au sein de sa famille?” is voor vele huisarbeiders een rhetorische vraag en meermalen verzerden arbeidersleiders in een ander bedrijf mij, dat hun strijd voor de afschaffing der huisnijverheid naar binnen stellig niet lichter was dan naar buiten. Ik wil volstrekt niet beweren, dat de huisnijverheid den patroons niet vele jaren lang ruime, maar onverdiende winsten heeft opgeleverd, maar buitenstaanders zijn al te vaak van meening, dat het voortbestaan van dezen niet genoeg te laken bedrijfsvorm alleen is te wijten aan onwilligheid en hebzucht der ondernemers.

Artikel 10 der nieuwe overeenkomst zegt uitdrukkelijk: „Een lid-werknemer mag buiten de fabriek, waarop hij werkzaam is, geenerlei arbeid verrichten, welke direct of indirect betreft of in verband staat met de sigarenfabricage.”

Gedurende zes maanden na de onderteekening der overeenkomst mag een werkgever, die zulks ook vroeger gewoon was, in huisnijverheid doen arbeiden, doch alleen indien er voorzoover er in zijne fabriek niet voldoende ruimte beschikbaar is. Schrijver dezés, die in het kleedingbedrijf de groote bezwaren heeft onderzocht, welke door de werkgevers, zelfs tegen een zeer geleidelijke afschaffing der huisnijverheid worden ingebracht, bezwaren, die ook door de meest radicale werknemersgroepen volstrekt niet worden geloofend, staat verbaasd over de voortvarendheid, met welke men dit uiterst moeilijke en teêrè punt in de sigarennijverheid heeft behandeld. Klaarblijkelijk bestaat er een gezond optimisme bij beide groepen ten aanzien van de mogelijkheid om zeer spoedig werkplaatsruimte ter beschikking te krijgen, waartoe stellig het feit, dat deze industrie voor een zeer aanmerkelijk deel in de provincieplaatsen, waar de huizennoed althaus niet zóó nijpend is als in de groote steden, is gevestigd, in belangrijke mate heeft medegewerkt.

Het gevaar, dat men binnen dezen korten termijn niet in staat zal zijn alle noodige maatregelen te treffen, schijnt mij echter niet geheel denkbeeldig, waardoor een ooglukkende toelating van afwijkingen, een niet te onderschatten bedreiging van het gezag der collectieve arbeidsovereenkomst, zou kunnen ontstaan.

Een onmiddellijk en verblijdend gevolg van de afschaffing der huisnijverheid is natuurlijk het ontstaan der mogelijkheid van een behoorlijke regeling van den arbeidsduur.

Hoewel uit de bewoordingen der nieuwe Arbeidswet, zoowel als uit de gewisselde stukken en uit de beradslagingen bij de openbare behandeling duidelijk blijkt, dat de 45-urige werkweek ook voor de huisnijverheid zal gelden, staat ieder, zoowel Minister Aalberse zelf, als zij, die in industrieën, in welke huisnijverheid bestaat, werkzaam zijn, blijkbaar zeer sceptisch tegenover de mogelijkheid van een eenigszins afdoende doorvoering der bepalingen bij handhaving van dezen bedrijfsvorm.

Huisarbeid en stukloon zijn uit den aard der zaak nauw aan elkander verbonden en wat er ook ten voordeele van stukloon moge zijn aan te voeren, onder deze omstandigheden leidt het gewoonlijk tot zeer

overmatige werktijden, niet slechts voor den werknemer, doch vaak voor zijn geheele gezin.

Ik erken gaarne, dat voor vele industrieën een plotselinge en ingrijpende inkorting der arbeidsweek onder de huidige omstandigheden uiterst bedenkelijk kan zijn: voor een „weelde”-industrie als de hier behandelde echter, geldt de eisch van ruime, intensieve voortbrenging in betrekkelijk geringe mate, terwijl het feit, dat er, o.a. door den internationalen toestand, tijdelijk een ernstige overproductie bestaat, het oogenblik voor een flinke beperking van den werktijd wel bijzonder gunstig maakt. Op de werkloosheid in het bedrijf zal deze hervorming ongetwijfeld op den duur ook een gunstigen invloed moeten hebben, terwijl tegen den tijd, dat een eenigszins normale uitvoer zal zijn teruggekeerd, het bedrijf zich wel aan den nieuwen toestand kan hebben aangepast. Voorloopig schijnt de werkloosheid echter zoo groot, dat de verkorting van arbeidsduur weinig zal baten.

De 45-urige werkweek is in artikel 11 der overeenkomst vastgelegd. De mogelijkheid van overwerk is in ruime mate opengelaten; ware het niet, dat het laatste lid van het genoemde artikel voor den werkgever te dien opzichte eenigszins bezwarende bepalingen bevat, men zou wellicht geneigd zijn die mogelijkheid al te ruim te noemen. Overigens zullen de meeste overwerkbeperkingen in collectieve arbeidsovereenkomsten ten aanzien van werkplaatsen wel spoedig veel van hare beteekenis verliezen.

Waarschijnlijk is naast de afschaffing der huisnijverheid de invoering van het *verplicht lidmaatschap* het belangrijkste nieuws, dat deze overeenkomst brengt.

Schrijver dezes weet hoe fruikend voor de goede doorvoering eener C.A.O. het bestaan van een groot aantal ongeorganiseerde werkgevers en werknemers in een bedrijf gewoonlijk is; dit klemt te meer voor de zuidelijke provinciën, waar de sigarennijverheid grootendeels is gevestigd.

In die streken laat in het algemeen de organisatie naar beide zijden nog zeer veel te wenschen over, zoodat het vooral daar voor den goed willenden werkgever bijkans onmogelijk is den bestaansstrijd tegen de eigenlijk oneerlijke mededinging van den alle regelingen ontduikenden „collega” vol te houden. Na korteren of langeren tijd zijn zij zelfs dikwijls genoodzaakt voor hun vereeniging te bedanken.

Maar ook de ongeorganiseerden, patroons en arbeiders, die zich wel aan de bepalingen der overeenkomst houden, parasiteeren op den arbeid en de geldelijke offers hunner meer maatschappelijk voelende bedrijfs-genooten.

En toch; het verplicht lidmaatschap, zooals het in deze en in verschillende andere overeenkomsten is neêrgelegd, kan mij niet bevredigen.

Ik acht het voor de werknemers-organisaties niet aannemelijk, om redenen, welke voorstanders zoowel als bestrijders van het huidige productiestelsel zullen moeten beamen.

Deze vorm van verplicht lidmaatschap levert voortdurend gevaar op van te culmineeren in de zoogenaamde „economische bedrijfsorganisatie” der graphische vakken. Het is mij niet bekend in hoeverre de sigarenfabrikanten-organisaties onderling een prijzenpolitiek voeren of voornemens zijn zulks te doen. In dat geval — en dit is in de huidige omstandigheden volstrekt niet denkbeeldig — kan schrapping van werkgevers-leden wegens overtreding van dergelijke prijsregelingen, steeds noodig blijken. Volgens artikel 2 der C.A.O. zullen dan de werknemers den geschraptten werkgever de dienstbetrekking moeten opzeggen, hetgeen zeer vaak den onwillige tegen zijn geweten, en wellicht ook tegen zijn (vermeend?) belang zal dwingen zich ten slotte wel te onderwerpen. Men leze Prof. Mr. Veraart's beschrijvingen van het prijzenkartel in de drukkersbedrijven, indien men niet zonder meer wenscht aan te nemen, dat bij prijsregelingen het ge-

weten op een zware proef kan worden gesteld en er niet steeds ongeschonden uit te voorschijn komt. Dat het verplichte lidmaatschap de stok achter de deur is, die vaak den strijd tusschen het geweten en den angst voor broodeloosheid beslecht, tracht de hooggeleerde schrijver volstrekt niet te verbloemen.

Gevolg is dan of een zeer heftige strijd over de toepassing van het verplicht lidmaatschap, of een medewerken der arbeidersorganisaties aan de handhaving eener prijzenpolitiek (soms niet geheel ten onrechte genoemd „uitbuiting van den verbruiker”) bij de tot standkoming van welke zij feitelijk geen medezeggenschap hebben gehad.¹⁾

Hetzij men een dergelijke medezeggenschap gewenscht of ongewenscht oordeelt, de billijkheid verzet zich toch stellig tegen het laden van een deel der zedelijke verantwoordelijkheid op de schouders van hen, die ten deze vooralsnog volkomen onmondig worden gehouden.

Nu zegt men van werknemerszijde, dat dit geval in de sigarennijverheid hoogst onwaarschijnlijk is, doch wetend, wat in sommige andere bedrijven bij onderlinge afspraak tusschen ondernemers plaats vindt, veroorloof ik mij hierover anders te denken.

Een dispensatiebepaling, waarbij schrapping van een werkgeverlid voor zijn organisatie wegens overtreding van of niet-onderwerping aan prijsregelingen de andere partij ontheft van de verplichting om de dienstbetrekking te doen beëindigen, indien die patroon zich overigens houdt aan de bepalingen der C.A.O., zoude m.i. aan dit niet te onderschatten bezwaar stellig tegemoetkomen.

In de overeenkomst is een soort „*gljdende loon-schaal*” opgenomen, niet in den zin, dat het loon verband houdt met de uitkomsten van het bedrijf, maar dat het afhankelijk is van mogelijke stijging van het duurtcijfer. Beneden het grondloon, gebaseerd op het duurtcijfer 193 en in de overeenkomst vastgelegd, kunnen de verdiensten niet dalen; voor elke volle 5 pCt., die het duurtcijfer volgens de driemaandelijksche berekening van het Centraal-Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage is gestegen, wordt het loon evenredig verhoogd.

Voor zoover mij bekend is, werd de eerste poging in deze richting hier te lande gewaagd in het kleedingbedrijf bij de landelijke overeenkomst van 1918—1919, waarbij driemaandelijks door een z.g. „Crisis-commissie” werd onderzocht of de stijging der indexcijfers aanleiding gaf tot verhooging of verlaging van den duurtetoeslag op het loon (zie Dr. J. van Hettinnga Tromp, c.i. in het Weekblad „De Amsterdammer” van Augustus 1918). Reeds lang voor dien was er in Frankrijk een wetsontwerp van die strekking ingediend, hetwelk echter nooit is behandeld.

Na rijp beraad is bij de overeenkomst 1919—1920 dit stelsel voor het kleedingbedrijf hier te lande weder losgelaten; opgemerkt dient echter te worden, dat er van wederinvoering daarvan nog wel voorstanders bestaan, ook onder de werkgevers, bij wie aanvankelijk groot verzet ontstond. Dat het systeem in het tijdperk, waarin de prijzenfluctuatie het grootst en het meest onberekenbaar was, in het kleedingbedrijf goede diensten heeft bewezen, wordt door weinigen ontkend.

De voornaamste bezwaren van patroonszijde waren de voortdurende onzekerheid, ook gedurende den loop

¹⁾ Om misverstand te voorkomen, moet ik hier opmerken, dat het zeer belangwekkende artikel in het vorige nummer van dit tijdschrift door Mr. A. A. van Rhijn, „Een nieuw beginsel in de typografie”, mij geenszins heeft overtuigd van de onjuistheid van deze bewering; wel erken ik, dat de toestand door de nieuwe overeenkomst in het drukkersbedrijf eenigszins is gewijzigd, hoewel — Mr. Van Rhijn erkent het overigens zelf — er in *beginsel* geen wijziging is gekomen. Ook het onderscheid, dat Mr. Van Rhijn maakt tusschen het stelsel-Veraart en dat der drukkers, komt mij minder juist voor, doch om begrijpelijke redenen is het mij niet mogelijk daarop hier nader in te gaan.

van het contract, en de praktische moeilijkheid om een mogelijke verlaging van het duurtcijfer in het loon uitgedrukt te krijgen, tenzij een belangrijk hooger grondloon was bedongen, dan anders noodzakelijk ware geweest.

Een ernstige bedenking der werknemers tegen het stelsel is de nauwe band, die wordt gelegd tusschen kosten van levensonderhoud en loon; het gevaar voor een soort naderking der Lassalliaansche loonwet is dan ook niet volkomen denkbeeldig gebleken. Met belangstelling zullen stellig andere bedrijven afwachten of in de sigarennijverheid deze bijzondere glijdende loonschaal thans bruikbaar zal blijken.

De werknemersorganisaties zullen bij den afloop van het contract ongetwijfeld een moeilijke taak hebben in een volgende overeenkomst een nieuw grondloon te verkrijgen, dat niet is gebaseerd op de laatste cijfers der levensbehoefte-statistiek.

Ook voor haar is daarom dit stelsel niet geheel zonder bedenking. Zijn zij sterk genoeg om daartegen te waken, dan heeft een regeling, die, tijdens den duur der overeenkomst het *volstreckte* loonpeil waarborgt, veel aantrekkelijks; zij voorkomt misschien tusschentijdsche acties, gelijk wij die vooral in de bouwbedrijven in de laatste jaren telkens te zien krijgen. Deze veroorzaken de grootste verwarring en verzwakken de organisaties in ernstige mate, door verzwakking van het gezag der C.A.O. Wat eenmaal bij partijen de meening post, dat „pacta” slechts „sunt servanda”, wanneer daaruit voor geen van beiden een enkel bezwaar kan ontstaan, dan ziet het er voor ons rechtsleven niet bemoedigend uit.

Het hier beschreven stelsel maakt het tevens mogelijk een overeenkomst voor langeren tijd aan te gaan (i.c. twee jaren). Een gelijksoortige instelling heeft in het boekbindersbedrijf een driejarig contract (5 Januari 1920—1 Januari 1923) tengevolge gehad. Of op den duur hierdoor een grootere stabiliteit zal zijn verkregen, kan nog wel worden betwijfeld.

Opmerkelijk is, dat in deze overeenkomst niet de hoogste plaatsklasse tot grondslag is genomen voor de bepaling van het grondloon, doch een middenklasse (Amersfoort, Breda, Deventer e.d.), waarboven de tweede plaatsklasse is ingedeeld met een loon, dat 5, en een eerste plaatsklasse met een loon, dat 10 pCt. hooger is, terwijl in de vierde en vijfde klasse, de loonen onderscheidenlijk 3 en 6 pCt. lager zijn dan in de middenklasse.

Aldus wordt aan het bezwaar, zoo vaak vanuit de provincie gehoord, dat bij landelijke overeenkomsten steeds de groote steden in alles den doorslag geven, in zeker opzicht tegemoetgekomen.

Ten behoeve van een ziekteverzekering dragen de werknemers wekelijks 1 pCt. van het loon af, terwijl de werkgevers daartoe 2 pCt. van het loon bijbetalen. De meeste C.A.O. volgen een andere regeling. Het stelsel van deze overeenkomst schijnt mij wel aanbevelenswaardig, doch een premie van 3 pCt. komt mij wel zeer hoog voor; ik meen, dat men gewoonlijk met 1½ tot 2 pCt. kan volstaan.

Aan de overeenkomst is een uitvoerige loonregeling toegevoegd, van welke vooral de bepalingen inzake stukloonen stellig de vrucht van omvangrijken arbeid zijn. Door den leek is het belang daarvan echter bezwaarlijk te beoordeelen.

Wat den vorm der overeenkomst betreft, moet mij de opmerking van het hart, dat aan de redactie en correctie wel zeer weinig zorg zijn besteed.

In de eerste plaats is het naar mijn oordeel toch beneden de waardigheid van groote vakorganisaties een landelijke overeenkomst het licht te doen zien, die wemelt van stijl-, taal- en drukfouten.

Dit is echter niet het ergste. Wanneer wij in artikel 5, tiende lid, lezen, dat „ter bepaling van het indexcijfer worden genomen de het laatst door het Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage gepubliceerde

cijfers, bij gebreke daarvan, de cijfers, welke door de Sociaal-Democratische Studieclub te Amsterdam bekend gemaakt worden” en in hetzelfde artikel, veertiende lid: „Partijen houden zich omtrent toepassing van dit artikel aan de statistische gegevens van het Bureau voor de Statistiek te 's-Gravenhage en bij gebreke daarvan aan die van het Bureau voor Statistiek der gemeente Amsterdam,” dan merken wij niet slechts een overbodigheid op, doch zelfs een tegenstrijdigheid, die in de practijk al zeer onaangename gevolgen kan hebben. Dat de cijfers der verschillende bureaux wel eens sterk uiteenloopen, is immers bekend.

Het voorkomen van talrijke overbodige, dubbelzinnige en veel te breedvoerige bepalingen wekt het vermoeden op, dat het bij de definitieve samenstelling der overeenkomst aan juridische voorlichting heeft ontbroken. Het is hier niet de plaats daarop nader in te gaan. Evenmin komt het mij wenschelijk voor hier te trachten van verschillende voorschriften de juridische ondoorvoerbaarheid aan te toonen.

De inhoud der overeenkomst en de strekking van vele bepalingen wegen echter ruimschoots op tegen dit gemis aan „elegantia juris”, welks bezwaren men niettemin vooral niet behoort te onderschatten. Dat de overeenkomst onmiddellijk voortkomt uit de practijk valt telkens op. De maatregelen van artikel 7, derde lid, vooral, geven hiervan blijk: een spoedige oplossing van partieele geschillen kan daardoor stellig vaak worden bereikt. Ook de middelen om ontduiking van het verbod van huisnijverheid te voorkomen zijn hiervan een voorbeeld. Of het echter gewenscht is deze verschillende toegepaste „kunstjes” in de collectieve overeenkomst te behandelen en te verbieden, betwijfel ik sterk. Mzen, door welke onwilligen trachten zich te wringen, blijven er toch steeds; aan de geschillencommissie blijve het, die van geval tot geval te stoppen.

Zonder twijfel is door deze overeenkomst het georganiseerd overleg van patroons en werklieden in Nederland belangrijk gebaat.

G. H. C. HART.

BOSCHBOUWKUNDIG BELEID.

Het wetsontwerp tot aankoop door den Staat van het landgoed „Planken Wambuis”, gelegen op de Veluwe tusschen Ede en Arnhem aan den straatweg Arnhem—Amsterdam, heeft al reeds eenige pennen in beweging gebracht en wel voornamelijk met betrekking tot de opportuniteit van dezen aankoop. Tot voor kort vond de Minister van Landbouw te dezer zake bij het publiek geen warme verdedigers, Prof. Mr. Dr. Bordewijk velde over het ontwerp eene vernietigende kritiek in de Haagsche Post, Prof. te Wechel in het „Alg. Handelsblad” juicht den aankoop toe, voegt er echter onmiddellijk aan toe, dat het als koop prijs besteede geld als fonds perdu moet betracht worden, daar van een rendabel boschbedrijf bij dien prijs in het geheel geen sprake kan zijn. Hij beschouwt derhalve de uitgave als eene luxeuitgave, juicht ze niettemin toe. Bij de financieele moeilijkheden, waarin de Staat der Nederlanden verkeert, die tot voortdurend zwaarderden belastingdruk en zelfs gedwongen leeningen leidt, acht ik het waarschijnlijk, dat niet velen het doen van luxe uitgaven door den Staat met instemming zullen begroeten. Het pleidooi van Prof. te Wechel zal dan ook aan het wetsontwerp m.i. niet veel aanhangers verschaffen.

Nu heeft echter in de Maartaflevering van het Tijdschrift der Nederlandsche Heidemaatschappij een pleitbezorger de pen opgevat, die het ontwerp door dik en dun verdedigt en alle daarop gerichte aanvallen aan critiek onderwerpt, wat meer zegt, het is iemand uit de practijk, die hier het woord voert, hij onderteekent: A. A. C. Sprangers, houtvester.

Laat ons dan eens nagaan wat er zoo al voor en tegen het ontwerp wordt in het midden gebracht. De voorstanders zeggen: Bosschen zijn om landbouwkun-

dige, sociaal-hygiënische, klimatologische en technische redenen een zeer gewenscht, ja noodzakelijk bezit voor elk land. In Nederland schiet de particuliere boschcultuur tekort; dus moet de Staat hier ingrijpen en zijn boschdomein op alle mogelijke wijzen trachten uit te breiden. Eene gelegenheid als de onderhavige, waarbij de Staat de hand kan leggen op een zeer uitgebreid complex dennenbosschen en heide is zeer zeldzaam en moet met beide handen aangegrepen worden. Zoowel de heer Sprangers als Prof. te Wechel zien in het „Planken Wambuis” een Nationaal Park, dit is dus een sociaal-hygiënische reden; de heer S. voert verder aan, dat men aan boerenarbeiders en keuterboertjes in den slappen tijd voor den landbouw, door de Staatsbosschen en hun aanleg werk kan verschaffen, een landbouwkundige reden. De klimatologische zijde van het vraagstuk spreekt voor zich zelf. De technische voordeelen zijn te zoeken in de verhoogde houtproductie, de heer Spr. wijst op den tijd, die juist achter ons ligt, toen de eigen bodem niet voldoende mijnhout opleverde voor ons steenkolenbedrijf in Limburg en vraagt aan Prof. Bordewijk, of deze kan garandeeren, dat zulke tijden niet weerom komen.

Prof. Bordewijk ontkent het belang van bosschen niet, maar zegt: De Staat is eigenaar van, genoegzaam woeste gronden, die hij kan laten beboschen, aankoop van particuliere bosschen door den Staat is voorshands dus niet noodig. De kunstmatige vergroting der houtproductie op eigen bodem door den Staat ten laste der belastingbetalers is een votum van wantrouwen tegen den internationalen houthandel.

Voor dezen specialen aankoop worden dan nog door de Memorie van Toelichting in het veld gebracht het argument, dat eene houtvesterij in de nabijheid van de Landbouwhoogeschool te Wageningen zeer gewenscht voor het aanschouwelijk onderwijs aldaar is en dat een gedeelte van het aan te koopen terrein bouwterrein zal kunnen worden.

Prof. B. noemt het eerste argument er bij de haren bijgesleept en acht het tweede eene ongewenschte dooreenhaspeling van bouwgrondspeculatie en boschbouwkundig beleid.

De strijd loopt verder nog over de wijze van inrichting van het Staatsboschbedrijf, doch daar ieder het er over eens is, dat het Staatsboschbedrijf, indien het als een afzonderlijk bedrijf zou worden ingericht, toch een Staatsbedrijf sui generis zou moeten worden, zal voor die inrichting wel eene afzonderlijke wet noodig zijn en komt deze vraag dus later ter bespreking.

Hoe moeten wij deze zaak nu bezien? Iedereen zal het nut van bosschen op den vaderlandschen bodem toegeven. Niemand, ook de heer Sprangers niet, wil deze bosschen aanleggen ten koste van het voor den landbouw geschikt terrein, men moet dus de woeste gronden ontginnen, duinen, hei- en zandgronden. Tot zoover dus eensgezindheid, maar nu komt het meeningsverschil. Het particulier initiatief zou hier gefaald hebben, daarom zou de Staat moeten ingrijpen. Dat is historisch ten eenenmale onwaar. Verreweg het grootste deel der ontginning van woeste gronden in de laatste 50 jaar is aan het particuliere initiatief te danken, de Staat is veeleer in verzuim, hij heeft het grootste gedeelte zijner woeste gronden maar laten liggen voor wat ze waren. Nu begint men te beseffen, dat daar verandering in moet komen en wat gaat men in het onderhavige geval doen? Particuliere bosschen koopen, nog wel tegen zeker niet lagen prijs! Maar daardoor komt geen boom op Nederlandschen bodem erbij. Wil men zien, hoe het particuliere initiatief werkt, dan bereize men heel Oostelijk Utrecht, de noordelijke en oostelijke Veluwe, de Overijselsche zandgronden, en nog tal van andere streken. Om winstbejag zijn die ontginningen niet begonnen, hetzelfde kapitaal in andere bedrijven aangelegd zou vrij zeker eene betere rente opbrengen. Hier heeft men te doen met een der nuttigste effecten van den zoo vaak becritiseerden particulieren eigendom aan land (men

denke aan Henry George en de landnationalisatiebeweging). De landeigenaar wil op zijn grond iets zien groeien, al kost hem dat ook meer dan het opbrengt, voor het ideëele genot van met de natuur te worstelen en te overwinnen, heeft hij kapitaal over, hij voelt zich werken voor het nageslacht, dat in de door hem aangelegde wouden zich zal kunnen verlustigen. Men zou veronderstellen, dat de Staat de landeigenaars bij dit nuttig werk zou ondersteunen, het tegendeel is waar. Scheepvaartlijnen, woningbouw en dergelijke bedrijven ontvangen Staatssubsidie, wel verre van de ontginningen te subsidieeren, gaat de Staat, die dan thans tot het besef van het algemeen belang van boschaanleg heet ontwaakt te zijn, de boschbedrijven zwaarder belasten dan andere bedrijven, door bij de Rijksinkomstenbelasting van het boschbedrijf belasting te vragen voor waardevermeerdering van het nog niet gerealiseerde product. De boscheigenaar is er door die bepaling slechter aan toe, dan welke andere ondernemer ook; heb ik een fabriek, dan wordt mij niet gezegd: De Staat schat, dat een fabriek van die soort jaarlijks zooveel procent winst afwerpt, betaal dus van die som belasting, maar de fiscus heft belasting volgens de werkelijke opbrengst, de werkelijke, gerealiseerde inkomsten. Bij het bosch wordt echter gezegd: Het boschbezit neemt elk jaar 2 pCt. in waarde toe, betaal dus daarover belasting. Die belasting kan dus niet uit de opbrengst betaald worden, maar moet door den landeigenaar voorgeschoten worden op de toekomstige verkoopenningen. Thans is het hout duur in Nederland, dus de waarde van de bosschen wordt hoog getaxeerd; derhalve is het niet alleen mogelijk, maar waarschijnlijk, dat de boscheigenaar, als hij in de toekomst laat rooien en zijn bosch realiseert, veel minder zal ontvangen, dan de tegenwoordige waarde vermeerderd met de jaarlijksche twee procent. Deze belasting werkt dus remmend in plaats van aanmoedigend. Maar er is meer. Het particulier initiatief is wel gedwongen om zoo rationeel mogelijk te ontginnen, wil het de toch reeds zeer geringe materiele voordeelen van den aanleg niet zien veranderen in zware verliezen; bij het Staatsbedrijf wordt die prikkel niet zoo gevoeld, men werkt daar met het geld van anderen, van de belastingbetalers. Hoe daarmede gewerkt zal worden, kunnen wij reeds eenigszins afleiden uit de weinige berekeningen, die door voorstanders van den hier besproken aankoop worden gemaakt. Prof. te Wechel stelt de aanlegkosten per bunder op f 600,—, wat vermoedelijk juist is. De heer Sprangers komt hier als houtvester tegen op en deelt mede, dat men z.i. slechts bij boschaanleg op stuifzand onder de moeilijkste omstandigheden op den prijs van f 600,— kan komen, maar dat het normale f 250,— is, of ten hoogste f 300,—. Om dit te adstrueeren vertelt hij, dat van de circa 25 beboschingen onder zijn toezicht geen enkele boven dit bedrag komt. Dan berekenen beide heeren de rentabiliteit van het bedrijf als volgt: Na veertig jaar is het bosch slagrijp voor mijnhout, neem nu de aanlegkosten vermeerderd met 3 pCt. 's jaars rente op rente (de Staat kan het geld voor die aanlegkosten echter slechts tegen 5 pCt. 's jaars opnemen!) dan komt Prof. te W. tot f 2000 per bunder en zegt, dat het hout op dien bunder gekapt dien prijs zal opbrengen, dus het kleine millioen van den koopprijs geen rente zal opbrengen; hij vindt dit niet erg. De heer Sprangers komt natuurlijk bij zijne hypothese op een lager bedrag, nl. f 978,—.

Tot zoover de voorstanders: wat hiervan te denken? Een bosch kan op drie manieren op woesten grond worden aangelegd, nl.: 1. door zaaien in de heide, op regelmatige afstanden worden dan greppels gegraven en het zand over het zaad geworpen, kosten: zaad circa f 90,—, arbeidsloon circa f 68,—, totaal f 158,—. Deze methode is niet mogelijk bij stuifduinen en op terrein, waar reeds een bosch gestaan heeft. 2. Poten van een- of twee-jarige dennetjes in den onbewerkten grond, kosten: 25.000 dennen à f 2,— de

duizend (zij zijn thans duurder) f 50,—, arbeidsloon f 2,50 per duizend, f 62,50 (dit is ook laag geschat), totaal f 112,50. Ook deze methode is slechts op eene heivlakte mogelijk. 3. Het planten in bewerkt grond. De grond moet eerst gezonken worden, wil men rationeel planten, d.w.z. men moet door graven den grond 60 cM. tot 1 M. diep losmaken. Is men op de plaats, waar een vroeger bosch gestaan heeft bezig, dan moeten de stomp en wortels geroid worden. Kosten: 25.000 dennen f 50,—, zinkwerk, al naar gelang van den grond, 60 cent tot f 1,— per roede of de bunder à 700 roeden f 420,— tot f 700,—, het poten der dennen f 62,50, totaal f 532,50—f 812,50. Hierbij zijn nog niet berekend de kosten van den opzichthouden den houtvester of boschbaas en de kosten van eventueel noodzakelijke nivelleeringswerken. Bij het boschbedrijf kan men echter niet volstaan met het bosch aan te leggen, men moet het onderhouden, het moet op zijn tijd gedund worden, er moet toezicht zijn ter beveiliging van het bosch tegen beschadiging door mensch en dier. Bij het dunnen komt weliswaar eenige tegenwaarde terug, maar de gekapte boompjes zijn bij een goed boschbeheer de slechtste uit het bosch en leveren dus weinig aan houtwaarde op. Bezie men de zaak onder het licht van deze cijfers, dan krijgt men eenig idee hoe weinig productief het in deze ondernemingen gestoken kapitaal is. Men vraagt zich af of de Staat den reeds zeer grooten belastingdruk zal mogen versterken door zulke uitgaven. Het antwoord moet naar het oordeel van schrijver dezès zijn: Niet dan bij gebleken noodzakelijkheid. En die is er niet. Men moedige het particuliere initiatief aan, niet door phrases, maar door daadwerkelijken steun. Het gaat er niet om, om coûte que coûte zooveel mogelijk Staatsbosschen te krijgen met den aanleve van dien, vermeerdering van het ambtenaren- en Staatsarbeiderspersoneel, datgene, waarvan iedereen de wenschelijkheid inziet, is, dat er meer bosschen komen. Laat de Staat ideëele motieven der grondeigenaren waardeeren, steunen en ontwikkelen!

J. R. CLIFFORD KOCQ VAN BREUGEL.

Driebergen, 16 Maart 1920.

TERUG NAAR DEN GOUDEN STANDAARD.

In verband met de opmerkingen van Mr. G. Schwartz naar aanleiding van hetgeen ik onder hovenstaanden titel schreef, zij het mij geoorloofd het volgende in het midden te brengen.

Tegen mijn betoog wordt door den heer S. in hoofdzaak aangevoerd, dat een maatregel ten aanzien van het geld genomen slechts dan de depreciatie daarvan zal kunnen wegnemen, wanneer de oorzaak van de depreciatie en dus van de prijsstijging bij het geld zelf ligt.

Met eenige verbazing heb ik deze stelling gelezen. Immers hare onhoudbaarheid springt in het oog, zoodra men zich er rekenschap van geeft, dat iedere depreciatie van het betaalmiddel niets anders is dan eene wijziging in de verhouding tusschen geldbehoefte en geldvoorraad. Of deze wijziging haar oorzaak heeft in vermindering van den goederen- of vermeerdering van den geldvoorraad, verandert aan het karakter van de depreciatie niets.

Is, zooals de heer S. aanneemt, dat ten onzent het geval is, de goederenvoorraad verminderd, dan moet op straffe van depreciatie van het geld, ook de voorraad van het laatste worden ingekrompen. Beter ware het zeker, indien dadelijk door aanvulling van den goederenvoorraad het evenwicht kon worden hersteld, maar zoolang de productie niet in staat is dit tot stand te brengen, grijpe men het andere middel tot herstel van evenwicht aan: beperking van circulatie. Dat naar beperking daarvan zal moeten worden gestreefd, wanneer, zooals ondergeteekende meent, dat zich hier te lande voordoet, de waardevermindering van het geld allerminst alleen uit inkrimping van den

goederenvoorraad moet worden verklaard, behoeft, dunkt mij, geen verder betoog.

Uit de opmerkingen van Mr. S. blijkt weder duidelijk, dat het betere veelal de vijand van het goede is. Mr. S. wenscht herstel van een meer normaal prijsniveau alleen door productie en spaarzaamheid en wijst, nu deze niet zoo dadelijk verkregen kunnen worden, alle andere middelen van de hand.

Om de beeldspraak van Mr. S. vrij te volgen: hij staat steeds te wachten op de tram, die in langen tijd nog niet zal komen. Dat ook een taxi hem en ons allen weder thuis kan brengen, ziet hij niet in. Bovendien vindt hij een taxi te duur. De taxi, die ondergeteekende hem aanwees, zou hem echter zeker in de goede richting brengen. Zóó duur is zij ook niet, of voor het goud, dat thans, voor het heden geheel nutteloos in de kelders der Nederlandsche Bank ligt, zou zij ons brengen waarschijnlijk waar wij zijn willen, zeker een heel eind op weg daarheen.

Zijn wij eenmaal zoover, dan zal hetgeen de heer S. wenscht en ook ik wensch, meerdere productie en besparing, daardoor ook meerdere exportmogelijkheid, waarschijnlijk meer tot hetgeen bereikbaar is behoren dan thans. Zoolang toch de duurte van het leven iedere verkregen loonsverhoging illusoir maakt, is de kans op meerder productie zeker niet groot. Daling der prijzen zal den alom heerschenden geest van ontevredenheid ongetwijfeld niet dadelijk wegnemen, maar zeker aan dien geest veel nieuw voedsel onthouden.

En zoolang de gisting, die in de geheele maatschappij tot uiting komt, voortduurt, is ook prediken van spaarzaamheid roepen aan doovemansooren. Voor sparen is rechtszekerheid eerste voorwaarde, zekerheid, dat de vruchten der spaarzaamheid niet door anderen zullen worden geplukt of vernietigd, zekerheid ook omtrent de waarde, welke het geld, waarin de meeste besparingen tot stand komen, in de toekomst zal bezitten. De spaarders van vóór den oorlog zijn, wat het laatste betreft, te zeer gedupeerd, dan dat zich dat nu niet zou wreken!

Eerst moet gezorgd voor een behoorlijk geld- en financiewezen, opdat op die basis aan uitbreiding van productie en uitvoer kan worden voortgebouwd. Zoolang die basis ontbreekt zal men telkens een deel van hetgeen wordt tot stand gebracht in het moeras der gelddepreciatie zien verzinken.

Mr. W. C. MEES R.A.Z.N.

Rotterdam, 2 April 1920.

RUBBER IN 1919.

Onze medewerker schrijft:

Het mag een gelukkige omstandigheid genoemd worden voor de bij het artikel rubber betrokkenen, dat rubber een van de eerste grondstoffen was, waarvoor de in den oorlog in het leven geroepen beperkende bepalingen werden opgeheven.

De productie-beperking, waartoe een groot deel der leden van de Rubber Growers Association zich voor 1918 hadden verplicht, werd voor het jaar 1919 niet meer noodig geoordeeld, de belemmeringen aan den invoer van ruwe rubber in den weg gelegd door het voornaamste verbruiksland, Amerika, werden in Januari 1919 weggenomen, en ten slotte kon door het verbeterde *scheepvaartverkeer* de oogst uit de Oost-Aziatische productielanden weder vrijwel normaal verladen worden.

De prijzen voor standaard-kwaliteit Crepe en Sheet richtten zich over het algemeen weder naar de hoofmarkt Londen, ofschoon het tijdelijk wel voorkwam, dat er vrij beduidende prijsverschillen te constateeren waren tusschen de markten in Oost-Azië en in Europa. Gedurende de eerste drie maanden van het jaar brokkelden de prijzen op de Engelsche markt langzaam af en van 2/3 per lb. voor Standard Crepe en 2/2 voor Standard-Sheet begin Januari, kwamen de noteringen geleidelijk op ca. 1/11½ voor beide soor-

ten einde Maart. Gedurende April en Mei hield de daling met enkele kleine onderbrekingen aan, doch in Juni, toen groote aanvoeren van de oude voorraden uit Oost-Azië in het vooruitzicht kwamen, werd deze daling vrij scherp en Standard-Crepe en Sheet werden afgedaan tot resp. 1/8 en 1/7 per lb. Geholpen door aanzienlijke speculatieve kooporders kon de prijs zich echter vrij spoedig herstellen en in Juli was de gemiddelde notering weder omstreeks 1/11. Daarna vertoont de prijs een stijgende lijn, voornamelijk tengevolge van groote aankopen voor rekening van Amerikaanse consumenten en December opent op circa 2/6 voor beide soorten om na een scherpe rijzing op 2/11 te sluiten.

Gedurende bijna het geheele jaar werd voor prima Crepe een premie betaald boven Smoked Sheet, doch sedert December 1919 is de positie juist andersom en kan men voor Prima Sheet iets boven Ia Crepe bedingen. De gemiddelde prijs voor het jaar is 2/1½.

Para, de bekende wilde rubbersoort uit Brazilië, volgde vrijwel zijn eigen prijsloop, welke slechts indirect door dien van de plantagerubber werd beïnvloed. De hoogste prijs werd bereikt in het begin van 1919, n.l. 2/8 en de laagste in April: à 2/4½. Het jaar sluit op 2/7, terwijl de doorsnee-prijs voor 1919 2/5½ is.

Productie en Consumptie. Aangezien officieele gegevens of cijfers hieromtrent ontbreken, moet men wel afgaan op de verschillende, onderling dikwijls niet onbelangrijk van elkaar afwijkende ramingen van de Engelsche statistici. De verwachting van een aanzienlijke toeneming van de productie van plantagerubber is in ieder geval bewaarheid geworden; zooals reeds boven opgemerkt, werd de productiebeperking, voorgeschreven door de Rubber Growers Association opgeheven, terwijl bovendien wederom een groot aantal boomen, gepland in 1913/14, in productie kwamen. Aangenomen mag worden, dat de wereldproductie van *plantage-rubber* ca. 290.000 tons heeft bedragen. Voegt men daarbij de productie van *Para-rubber*, ca. 30.000 tons, van de overige *wilde rubbersoorten*, ca. 7000 tons, benevens de stoomende partijen en zichtbare voorraden 1 Januari 1919, dan was voor 1919 de beschikbare hoeveelheid rubber omstreeks 384.000 tons, hetgeen ongeveer 90.000 tons meer is dan voor 1918. Vrijwel de geheele productie is door de consumptie opgenomen, hetgeen blijkt uit de cijfers der zichtbare voorraden, welke slechts een betrekkelijk kleine vermeerdering toonen. De stock in Londen bedroeg op 1 Januari 1919 ca. 13.200 tons, welke langzamerhand vermeerderde tot ca. 28.700 tons in Augustus, tengevolge van de groote verschepingen uit Oost-Azië van de daar gedurende het laatste oorlogsjaar opgehoopte hoeveelheden. De groote kooporders voor Amerikaanse rekening doen dan spoedig den voorraad afnemen en eind December bedraagt deze circa 22.000 tons.

De voorraad te New York wordt niet officieel vermeld, doch geschat op circa 30.000 tons eind December 1919 tegen ongeveer circa 16.000 tons December 1918, terwijl de voorraad op de markten van het vasteland van Europa, voornamelijk Amsterdam, Rotterdam en Antwerpen aangenomen mag worden op circa 1500 tons. (1918 nihil.) Daartegenover staat, dat de groote voorraden in de productielanden eind 1919 vrijwel verdwenen zijn, daar deze geleidelijk zijn afgevoerd naar de consumptielanden. Dit blijkt ten duidelijkste uit de cijfers van de van Oost-Azië *verscheepte* hoeveelheden.

Verscheept werden n.l. gedurende 1919:

Van de Straits	ca. 145.000 tons.
„ „ F. M. S.	„ 108.000 „
„ Sumatra en Buit.-bez.	„ 30.000 „
„ Java	„ 35.000 „
„ Ceylon	„ 42.000 „
Totaal	ca. 360.000 tons.

tegen ongeveer 202.000 tons in 1918. Hierbij moet in aanmerking genomen worden, dat gedurende 1919 de productie met ca. 70.000 tons is toegenomen.

Het grootste gedeelte van de productie ging wederom naar de Vereenigde Staten, welke 226.000 tons invoerden, d.w.z. ca. 60 pCt. van de wereldproductie. Als tweede verbruiksland komt Engeland met ca. 33.000 tons, terwijl Frankrijk omstreeks 20.000 tons invoerde. Het verbruik van Japan en Australië wordt geschat op ca. 7500 tons. Dezelfde hoeveelheid mag veilig aangenomen worden voor Italië, Spanje en Scandinavië te zamen.

Het verbruik van Duitschland en Oostenrijk bleef beneden de verwachtingen, grootendeels tengevolge van de valuta-moeilijkheden, gebrek aan kolen en binnenlandsche onrust, doch ongeveer 2000 tons zijn door de Centrale landen wel verbruikt. Het verbruik van de Nederlandsche industrie wordt op circa 1000 ton geschat.

De *voorzichten* van 1920 kunnen over het algemeen gunstig worden genoemd. Weliswaar wordt wederom een belangrijke toeneming van de productie verwacht, doch bedriegen de voortekenen niet, dan zal de productie ook dit jaar geheel door de steeds toenemende consumptie worden opgenomen.

Ook gedurende het laatste jaar was van overproductie nog geen sprake, en ofschoon er in de naaste toekomst evenmin voor een tekort aan rubber gevreesd behoeft te worden, laat het zich toch aanzien, dat de vraag naar deze grondstof zeer levendig zal blijven. Vooral in *Amerika* is de uitbreiding van de rubberindustrie zeer belangrijk, welke veroorzaakt wordt door de geweldig toenemende automobiëlinindustrie. Van de in Amerika verbruikte ruwe rubber is ca. 75 pCt. voor rekening van de bandenfabrieken, welke hun productie geregeld opvoeren om aan de steeds toenemende vraag te kunnen voldoen. In 1919 waren alleen in de Vereenigde Staten ca. 7 miljoen motorwagens (in 1918 circa 6.000.000 stuks) geregistreerd, hetgeen gelijk staat met een bandenverbruik van ca. 30.000.000 stuks per jaar. Er wordt mede gerekend, dat in Januari 1921 het aantal auto's, dat in Amerika in gebruik is, meer dan 10.000.000 zal bedragen, bij welk getal buiten beschouwing blijft het aantal, dat voor export bestemd is.

Ook de fabrieken in Europa zijn vrijwel algemeen volop van werk voorzien en bij een gunstige ontwikkeling der politieke gebeurtenissen mag dan ook veilig aangenomen worden, dat de uitbreiding der rubberindustrie geheel opweegt tegen de toenemende productie. Aan de andere zijde mag niet buiten beschouwing gelaten worden, dat de uitbreiding der rubberindustrie niet alleen afhankelijk is van de beschikbare hoeveelheid rubber, doch tevens voor een belangrijk gedeelte van andere grondstoffen, die voor de fabricatie even onontbeerlijk zijn zooals katoen, chemicaliën, benzine en last not least — kolen.

In hoeverre deze grondstoffen in voldoende hoeveelheid te verkrijgen zijn, is moeilijk te zeggen; of niet b.v. een tekort aan katoen zal ontstaan, kunnen wij niet beoordeelen. Een feit is het evenwel, dat de tegenwoordige rubberprijzen loonend zijn voor de producenten en de ontwikkeling van de industrie niet in den weg staan.

De *Nederlandsche rubbermarkt* kon reeds vrij spoedig in 1919 weder aan het internationale verkeer deelnemen. Eind April werd het embargo op rubber door de Entente opgeheven en begin Mei waren de eerste partijen *Plantage-rubber*, welke door enkele ondernemingen voorloopig te Londen waren opgeslagen te Rotterdam aangevoerd. Allengs kon de handel zich gaan ontwikkelen, voorloopig uitsluitend met de geallieerde landen, het bezette Duitse gebied en Duitsch-Oostenrijk. Het verkrijgen van de intergeallieerde goedkeuringen en van de N.U.M.-consenten was echter een groote belemmering, zoodat aanvankelijk van een vlotten handel geen sprake was. Toen echter het intergeallieerde toezicht werd opgeheven en in Juli ook consenten voor onbezet Duitschland voor rubber door de N.U.M. werden geëndsosseed, kon de handel zich uitbreiden, vooral toen ook langzamer-

hand de directe aanvoeren uit Indië van meer betekenis werden.

Van een normalen handel kon eerst sedert begin Augustus gesproken worden, aangezien op 30 Juli het uitvoerverbod op ruwe rubber bij Koninklijk Besluit werd opgeheven. Intusschen waren in Amsterdam en Rotterdam belangrijke hoeveelheden Plantage-rubber aangevoerd, bovendien in Rotterdam groote partijen Para- en Congosoorten.

In Amsterdam gingen de importeurs weder spoedig over tot het oude verkoopsysteem van vóór den oorlog, nl. bij Inschrijving, waarvan de eerste plaats vond op 30 September. Daarentegen worden de aanvoeren te Rotterdam meest ondershands verkocht.

Betrouwbare gegevens van de te Rotterdam en Amsterdam verhandelde hoeveelheden zijn niet te verkrijgen.

Ongetwijfeld belooft de Ned. Rubbermarkt in de toekomst zeer belangrijk te worden, en mede met het oog daarop werd de heropening van de vroeger te Rotterdam bestaande termijnmarkt voor Plantage-rubber wenschelijk geoordeeld. Tegelijkertijd werd ook een termijnmarkt te Amsterdam ingesteld, waarvan de opening op 1 October plaats vond.

BIETSUIKERINDUSTRIE IN ENGELAND.

Onze medewerker schrijft:

In No. 220 der E.-S. B. van 17 Maart meldten wij reeds, dat men in Engeland ernstige pogingen in het werk stelt de voor den oorlog gemaakte plannen tot vorming eener bietsuikerindustrie daar te lande te verwezenlijken, nadat zij door den oorlog waren blijven rusten.

Men heeft zich ongetwijfeld afgevraagd, waarom juist de oorlog deze plannen deed rusten, waar Engeland toch zijne behoefte aan suiker, welke jaarlijks ongeveer 2 miljoen tons bedraagt, geheel door invoer uit het buitenland dekt.

De beantwoording dezer vraag zal waarschijnlijk liggen in het feit, dat Engeland nooit eene binnenlandsche suikerindustrie bezeten heeft en proefnemingen op dat gebied tot heden mislukten, o.m. wegens de weinige belangstelling, die de Regeering voor deze industrie aan den dag legde, maar vooral wegens de lage prijzen van het product, waardoor andere producten voor den landbouwer voordeeliger waren. Men wilde tijdens den oorlog geene proefnemingen, waarbij vroeger slechte ervaringen waren opgedaan, herhalen; de Regeering bepaalde zich tot krachtige uitbreiding van den graanbouw en voor het dekken der suikerbehoefte werd de Royal Commission on the Sugar Supply in het leven geroepen, welke zich tijdig verzag in eigen en vreemde koloniën en zelfs haar werksfeer — wat de voorziening betreft — uitstrekke tot de andere geallieerde landen.

Thans echter worden de plannen om eene eigen suikerindustrie te scheppen met des te meer energie weder opgevat, hetgeen blijkt uit de oprichting der Home-Grown Sugar Ltd., tot vestiging welke Maatschappij men na ampele proefnemingen is overgegaan, terwijl het Engelsche Gouvernement zich voor deze Maatschappij sterk interesseert. Dit moge blijken uit het volgende:

Het kapitaal der Maatschappij bedraagt £ 1 miljoen (in aandelen van £ 1), waarvan voorloopig uit te geven £ 500.000. Van deze £ 500.000 wordt £ 250.000 genomen door het Gouvernement, £ 125.000 door de oprichters, terwijl de resteerende £ 125.000 aan het publiek ter inschrijving wordt aangeboden en de plaatsing door een syndicaat reeds is verzekerd. Op deze £ 250.000 garandeert de Regeering 5 pOt. dividend p. a. tot ulto. Maart 1930, terwijl zij zich verplicht de door haar genomen aandelen ad £ 250.000 niet te zullen verkoopen dan na verzoek der Directie en slechts aan door deze aan te wijzen koopers.

Behalve de verwerking van een eigen aanplant ligt het tevens in de bedoeling om aan omliggende

landbouwers de zekerheid te verschaffen hun product met goede winst te kunnen verkoopen aan de fabriek te Kelham (Newark on Trent), welke zeer gunstig tegelegen moet zijn aan weg, spoor en water.

Tot hoever de door de Regeering betoonde belangstelling — door de deelname in deze eene fabriek — zich zal uitstrekken, valt nog niet te voorzien, doch het komt ons voor, dat men voor het oogenblik te doen heeft met eene proefneming en aanmoediging door het Gouvernement.

In elk geval is dit wel het meest serieuze en meest belovende van de verschillende plannen, die tot dusver ten opzichte van het vestigen eener bietsuikerindustrie in Engeland genomen werden en gezien de groote economische gevolgen bij eene slaging der proef, zal de nieuwe onderneming door alle belanghebbenden bij den suikerhandel der wereld nauwkeurig worden gevolgd. De toestanden, waaronder de onderneming werkt, vergeleken met de proeven vóór den oorlog genomen, zijn in zooverre geheel gewijzigd, als de suikerprijzen thans meer dan het vijfvoudige bedragen van toen, en de reductie van den accijns den prijs van eigen bietsuiker Sh. 124/- per ton lager zou doen uitkomen dan van geïmporteerde vreemde suiker. Nu zullen wel alle interessenten bij den suikerhandel het er over eens zijn, dat de tegenwoordige suikerprijzen op den duur niet gehandhaafd kunnen blijven, doch dat men in afzienbaren tijd of ooit weder de lage prijzen van voor den oorlog terug zal zien is bij de overal gestegen prijzen voor werkkrachten en materialen wel uitgesloten.

Onder deze omstandigheden is de waarschijnlijkheid groot, dat de nieuwe onderneming voorloopig goede resultaten zal opleveren, doch op den duur zal de levensvatbaarheid er van afhangen, of de Engelsche industrie met de buitenlandsche productielanden kan blijven concurreeren. Is dit het geval, dan zal de import van suiker, waaronder ook Javasuiker, gestadig afnemen en tenslotte wellicht geheel ophouden. Dit behoeft echter voor de Javaplanters geen schrikbeeld te zijn, daar Java alsdan in andere landen voldoende afzet voor zijn product zal weten te vinden.

AANTEKENINGEN.

Engelsche nieuwigheden op het gebied der Economische Voorlichting. — Naar de Engelsche pers onlangs berichtte, houdt men er zich aan het „Department of Overseas Trade” mede bezig economisch-geographische handboeken samen te stellen, handelende over de belangrijkste landen voor den exportafzet. De boeken zijn gedacht als na-sla-bronnen, bestemd voor practisch gebruik in den handel en zullen gegevens bevatten van algemeen economischen aard, overzichten der handelsverdragen, wetgevingen, enz., bijzonderheden over de handelsgebruiken van het land in kwestie en al wat dies meer zij. Naar verluidt zijn de edities aan Frankrijk en Argentinië gewijd ongeveer gereed en is met de voorbereiding van de handboeken handelende over Brazilië, Italië en Griekenland een begin gemaakt.

Behalve deze plannen houdt het „Department of Overseas Trade” zich nog met andere publicistische nieuwigheden bezig. Overwogen wordt, hoe de periodieke rapporten van handelsattachés en consuls zullen ingericht moeten zijn om het practisch nut daarvan te verhoogen. Ten vorigen jare zijn daarvoor reeds nieuwe instructies aan de betrokken functionarissen verzonden. In stede van de oude serie consulaire verslagen, die sedert 1858 tot aan den oorlog het licht hebben gezien, wil men rapporten gaan uitgeven, die systematisch afgeronde informaties verstrekken over de landen, die van belang geacht worden. Vooral wil men zich, daarmede verbonden, dan in de richting der afzonderlijke rapporten begeven, die naar men weet de laatste jaren herhaaldelijk bij de reorganisatieplannen voor de economische berichtgeving zijn aanbevolen. Financiële onderwerpen hoopt men daarbij in de eerste plaats aan de orde te zullen brengen.

De textielindustrie in Noord-Frankrijk. — Men verneemt herhaaldelijk, dat de wederopbouw van Noord-Frankrijk maar langzaam vordert. In verband met deze bewering kunnen de hiervolgende gegevens over de textielindustrie van Rijssel, Roubaix en Tourcoing, die medegedeeld worden in de „Journé Industrielle” van 28 Februari jl., de aandacht trekken. Voor den oorlog waren in het arrondissement Rijssel 155.000 arbeiders in de textielindustrie werkzaam, er werden 444 bedrijven geteld met meer dan 20 aange-stelden ieder. Het aantal is als volgt verdeeld: wol-industrie 113 bedrijven; katoenindustrie 61 bedrijven; linnenindustrie 97 bedrijven; ververijen en appreteer-inrichtingen 43 bedrijven; overige inrichtingen 130. Van de 444 bekende ondernemingen waren er 305 of 68,7 pCt. weer in bedrijf gezet. In de wolindustrie waren werkzaam op 1 Januari 1920 29.206 personen tegen 45.091 in 1914; in procenten uitgedrukt verhoudt het aantal te werk gestelden in 1920 zich dus tot dat van vóór den oorlog als 64,7 : 100. Van de 61 bedrijven der katoenindustrie, in 1914 beschikbare over 23.829 arbeiders, waren op 1 Januari jl. 45 weer op gang gekomen en werd gewerkt met 10.359 arbeiders of 43,4 pCt. van het totaal voor den oorlog. De minste herleving valt bij de linnenindustrie waar te nemen. De machines benoodigd om de fabrieken van deze branche weer bedrijfswaardig te maken moeten door Engeland geleverd worden, maar van de daar geplaatste bestellingen is nog niet veel afgeleverd. Van de 97 ondernemingen, die voor de linnenfabricage opgericht zijn, waren er op 1 Januari 46 weer in bedrijf, waarin werkzaam 6721 arbeiders, tegen 34.074 arbeiders in linnenfabrieken vóór den oorlog. Het aantal werkzamen in de linnenindustrie is dus eerst op 12,4 pCt. teruggekomen. Van de ververijen en appreteerderijen werkten er 27 of 62,8 pCt.; werkzaam waren 5103 man of 44 pCt.

De ontwikkeling van het Zweedsche particuliere bankwezen. — In „Swedish Export” van December 1919 wordt een samenvattend overzicht over de ontwikkeling van het Zweedsche particuliere bankwezen gegeven, dat alleszins de aandacht verdient, omdat de in den laatsten tijd zoo sterke concentratie in het Zweedsche bankwezen er uitvoerig in behandeld wordt.

Sinds Johan Palmstruch in 1656 de eerste bank in Zweden oprichtte, maakte het bankwezen in Zweden geen voortgang. Met het jaar 1824 begint de eigenlijke historie van het particuliere bankwezen in Zweden. De in dat jaar tot stand gekomen bankwet gaf aan particulieren het recht om banken op te richten. Aan het recht van bankbiljettenuitgifte was de onbeperkte aansprakelijkheid der aandeelhouders vastgekoppeld. De wet van 1897 bepaalde, dat vanaf 1904 geen Zweedsche bank, behalve de Rijksbank het recht van bankbiljettenuitgifte zou hebben. Voor naamlooze vennootschappen met onbeperkte aansprakelijkheid der aandeelhouders bestond door deze veranderde wetgeving geen reden meer, zoodat vele van deze vennootschappen de aansprakelijkheid der aandeelhouders beperkten. Tegenwoordig werken de Zweedsche banken onder de wet van 1911, waarvan eenige bepalingen hier volgen.

Aandeelhouders der banken moeten van Zweedsche nationaliteit zijn; de aandelen zijn derhalve op naam gesteld. De banken met onbeperkte aansprakelijkheid hunner aandeelhouders zijn bevoegd commanditaire aandelen uit te geven met beperkte aansprakelijkheid. Van de jaarlijksche winst moet minstens 15 pCt. aan het reservefonds gedoteerd worden, totdat dit 50 pCt. van het kapitaal bedraagt.

De deposito's mogen het vijfvoudige der eigen middelen van de bank niet overschrijden, terwijl er een kasreserve gehouden moet worden van 25 pCt. der direct opvraagbare verplichtingen (hiertoe worden ook de ongebruikte rekening-courant-credieten gerekend).

De banken staan onder speciaal toezicht van de „Bankinspektionen.”

Het aantal banken is in den laatsten tijd in Zweden zeer gewijzigd; het verloop was als volgt:

1908	34	1914	67
1909	83	1915	66
1910	86	1916	60
1911	76	1917	55
1912	73	1918	50
1913	75		

Het kapitaal steeg in deze periode van 553 mill. kronen tot 1091 mill. kronen. De concentratie-tendens was dus sedert 1910 sterk merkbaar. Deze beweging nam vooral in het afgelopen jaar zoo grooten omvang aan, dat vereeniging van twee banken van de goedkeuring der regeering werd afhankelijk gesteld.

In Juli 1919 waren er 51 banken, waarvan 11 met onbeperkte aansprakelijkheid der aandeelhouders. De grootste van deze 11 banken is „Stockholm's Enskilda Bank”, die in 1856 door A. O. Wallenberg opgericht werd. A. O. Wallenberg voerde het depositobankstelsel voor het eerst in Zweden in. Genoemde bank beperkte haar zaken tot Stockholm en staat geheel buiten de concentratiebeweging. Het kapitaal der bank bestaat uit Kr. 24.000.000 onbep. aanspr. aand., Kr. 75.000.000 bep. aanspr. aand., terwijl de reserve Kr. 44.500.000 bedraagt.

De grootste bank met beperkte aansprakelijkheid der aandeelhouders is de „Skandinaviska Kreditaktiebolag”, welke Kr. 73.800.000 aandelenkapitaal en Kr. 81.600.000 reserves heeft. Deze bank nam zeer actief deel aan de concentratiebeweging. In 1907 werd de Industrikreditaktiebolag in Stockholm overgenomen, in 1910 Skånes Enskilda Bank, waardoor een groot filiaalnet in Zuid-Zweden verkregen werd. In 1917 werd Sveriges Privata Centralbank overgenomen en in 1918 de Oerëbro Enskilda Bank. In laatst genoemd jaar werd tevens een overeenkomst met de A. B. Skånska Handelsbanken gesloten, met het doel laatst genoemde bank over te nemen. De A. B. Skånska Handelsbanken was in 1896 opgericht en had een kapitaal van Kr. 36.000.000. Tusschen 1906 en 1913 absorbeerde zij vele kleine banken. Na deze fusie be droegen de eigen middelen van de Skandinaviska Kreditaktiebolag ongeveer Kr. 190.000.000 en had zij 120 filialen. In grootte volgt op deze bank de A. B. Stockholm's Handelsbank, opgericht in 1871. Haar ontwikkeling is voor een groot deel te danken aan Louis Fraenckel. Tot 1914 had de bank hare zaken tot Stockholm beperkt, doch in dat jaar nam zij de Bankaktiebolag Norra Sverige over. In de jaren van 1915—17 werden 3 kleine banken in Norrland overgenomen en in 1917 kwam de fusie met de A. B. Norrlandsbank tot stand. In 1918 werd een overeenkomst met de Bankaktiebolag Södra Sverige gesloten om beide banken te vereenigen. De fusie kwam in 1919 tot stand. De Bankaktiebolag Södra Sverige is in 1901 opgericht en had sindsdien een viertal banken opgeslokt. De nieuwe organisatie, welke zich „Svenska Handelsbanken” noemt beschikt over Kr. 180.000.000 aan eigen middelen en heeft 254 filialen, verspreid over geheel Zweden. Aktief in de concentratiebeweging waren nog: A. B. Göteborgs Bank, A. B. Mälareprovincernas Bank, Sydsvenska Kredit A. B. en A. B. Göteborgs Handelsbank, welke in het afgelopen jaar een overeenkomst met de A. B. Industribank sloot, die tot fusie zal leiden.

Onderlinge samenwerking van de Zweedsche banken vindt plaats bij groote Staats- en Gemeenteleeningen.

De Zweedsche bankiersvereeniging (Sveriges Bankförening), welke algemeene vakbelangen behartigt, omvat 34 van de groote en middelgroote banken.

ONTVANGEN:

Duurte en Duurtebestrijding, door Prof. Ir. Is. P. de Vooy. Apeldoorn 1920.

Financieel Jaarboek voor 1920. Uitgave van de Nederlandsche Financier, Dagelijksche Beurscourant, Amsterdam.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN MAART 1920.

Provinc. en Gemeentelijke leeningen f	1.000.000,—	
zijnde:		
's-Hertogenbosch f 1.000.000,— 6 %		
obl. à 100 %.		
Bank- en Crediet-instellingen	50.000,—	
zijnde:		
Provinciale Crediet- en Spaarbank		
f 250.000,— aand. (waarop te		
storten 10 %) à 200 %.		
Industriele Ondernemingen	2.870.975,—	
zijnde:		
N.V. Tilburgsche Landbouwmachine-		
en Motorenfabriek v/h. Manille		
Bogaerts f 129.500,— aand. à 105 %		
N.V. Willem Smit & Co's Transfor-		
matorenfabriek f 200.000,— 6 %		
obl. à 100 %.		
Hollandsche Maatschappij tot het		
maken van werken van gew. beton		
f 1.000.000,— aand. à 153½ %		
f 1.000.000,— 6 % cum. pref. aand.		
à 100 %.		
Cultuurondernemingen, Handelsver-		
eenigingen en Handelsvenn.	537.600,—	
zijnde:		
Serdang Cultuur-Maatsch. f 256.000,—		
aand. à 210 %.		
Rubber-Maatschappijen	2.932.500,—	
zijnde:		
Rubber Cult.-Maatsch. „Amsterdam”		
f 1.725.000,— aand. à 170 %.		
Totaal	f 7.391.075,—	

Bovendien:

f 68.680.000,— 2/m. Schatkistpromessen	a f 996,50
„ 68.510.000,— 6/m. „	„ „ 980,83
„ 3.317.000,— 4½ % Schatkistbiljetten	„ „ 1000,50

Totaal der emissies in Januari	f 39.609.495,—
Februari	26.597.500,—
Maart	7.391.075,—
Algemeen Totaal	f 73.598.070,—

RIJKSPOSTSPAARBANK.

FEBRUARI	1918	1919	1920
Inlagen	f 9.038.260	f 12.758.854	f 11.071.106
Terugbetalingen	8.263.602	9.030.227	9.971.359
Tegoed der inleggers			
op ultimo	219.232.949	243.923.631	264.627.402
Nom. bedr. der uitst.			
staatschuldboekjes			
op ultimo	29.574.500	33.589.000	38.592.300
Spaarbankboekjes:			
Aantal nieuw uit-			
gegeven	12.210	16.019	12.298
Aantal geheel af-			
betaald	7.152	7.015	8.263
Aantal uitstaande			
op ultimo	1.779.898	1.843.251	1.904.257

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	Februari 1919		Februari 1920	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekening-	14.470	—	23.080	—
houders op u ^o .				
Aantal rekenin-	14.988	—	23.752	—
gen op u ^o				
Stortingen	65.696	30.858.264	115.203	48.589.469
Overschrijvingen	35.006	66.903.655	64.911	99.925.227
Afschrijvingen	48.065	23.306.168	65.811	29.911.324
Totaal tegoed reke-				
ninghouders op u ^o .	—	57.985.269	—	119.579.891

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 4½	1 Juli '15	Zweeds. R.ksbk 7	19 Mrt. '20
Bel. Binn. Eff. 4½	1 Juli '15	Bk. v. Noorw. 6-6½	18 Dec. '19
Bk. (Vrsch. in R.C. 5½	19 Aug. '14	Zwits. Nat. Bk. 5	21 Aug. '19
Bk. van Engeland 6	6 Nov. '19	Belg. Nat. Bk. 4½	1 Apr. '20
Duitsche. Rijksbk. 5	23 Dec. '14	Bank v. Spanje 5	12 Nov. '19
Bk. van Frankrijk 5	21 Aug. '14	Bank v. Italië 5	10 Jan. '18
Oostenr. Hong. Bk. 5	12 Apr. '15	F. Res. Bk. N.Y. 4½-5½	—
Nat. Bk. v. Denem. 7	21 Nov. '19	Javasche Bank 3½	1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto	Part. disconto	Part. disconto	Call-money
1 April '20	3¾	4½	5⅞	4-⅞	—	9-10
29 M.-1A. '20	3¾	4½	5⅞	4-⅞	—	9-12
22-27 M. '20	3¾	4-¼	5⅞-¾	4-⅞	—	8-14
15-20 „ '20	3¾	3¾-4	5⅞-7/8	4-⅞	—	6-9
31 M.-5A. '19	4¼-¾	4¼-½	3⅞	4-⅞	—	3¾-5¾
2-6 Ap. '18	2⅞-3¼	4½-5½	3⅞-¾	4-⅞	—	2½-4
20-24 Juli '14	3⅞-¾	2¼-¾	2¼-¾	2¼-¾	2¼	1¾-2¼

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De stemming op de wisselmarkt was de afgelopen week zeer verdeeld. Marken waren nog steeds vast en stegen tot ca. 4.—. Daarentegen waren ponden voor het eerst sedert weken flauwer en teruglopend van 10.67½ tot 10.47, om daarna iets vaster te sluiten. Parijs was wederom flauw, enkele dagen zelfs zeer sterk aangeboden en een oogenblik omstreeks 18.— verkrijgbaar. België was eveneens iets lager, bleef echter tamelijk prijshoudend. Dollars waren weder flauwer, slot ca. 269.— en heden zelfs een oogenblik à 265½ aangeboden. Scandinavië was zeer verdeeld. Stockholm bleef ongeveer onveranderd, daarentegen liep Kopenhagen sterk terug, 50—49.40, maar was Christiania aanzienlijk vaster 51.35—52.40. Zwitserland 47.40—47.—47.40. Spanje veel flauwer 48.25—47.—.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York **)
29 Mrt. 1920	10.61	18.70	3.70	1.40	19.67½	2.72½
30 „ 1920	10.47	18.25	3.72½	1.35	—	—
31 „ 1920	10.48	18.10	3.72½	1.30	19.30	2.72
1 Apr. 1920	10.54	18.30	3.80	1.30	19.47½	2.70½
2 „ 1920	—	—	—	—	—	—
3 „ 1920	—	—	—	—	—	—
Laagste d. w. *)	10.45	17.97½	3.57½	1.20	19.05	2.68½
Hoogste „ „ *)	10.67½	18.90	3.92½	1.40	19.90	2.73
27 Mrt. 1920	10.67	19.—	3.60	1.35	19.70	2.72½
20 „ 1920	10.44½	19.90	3.42½	1.30	20.65	2.73½
Muntpariteit	12.10½	48.—	69.26	60.41	48.—	2.48¾

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 26 Maart. 3) idem van 19 Maart.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chrs-tiania *)	Zwitser-land *)	Spanje 1)	Bataavia 1) telegrafisch
29 Mrt. 1920	58.50	50.—	51.75	47.30	48.25	101¾
30 „ 1920	58.25	49.90	51.65	47.20	48.25	101¾
31 „ 1920	58.—	49.60	51.75	47.30	47.50	101¾
1 „ 1920	58.50	49.50	52.25	47.55	47.40	101¾
2 „ 1920	—	—	—	—	—	101¾
3 „ 1920	—	—	—	—	47.—	101¾
L'ste d. w. 1)	57.75	49.—	51.15	47.10	46.75	101¾
H'ste „ „ 1)	58.50	50.10	52.50	47.55	48.50	101¾
27 Mrt. 1920	58.25	49.90	51.30	47.40	48.25	101¾
20 „ 1920	56.95	49.25	49.75	47.25	48.50	101¾
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Table with columns: Data, Cable Lond., Zicht Parijs, Zicht Berlijn, Zicht Amsterd.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSSEN OP LONDEN.

Table with columns: Plaatsen en Landen, Noteerings-eenheden, 20 Mrt. 1920, 27 Maart 1920, 29 Mrt.—3 Apr. Laagste, 3 April 1920 Hoogste

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegraphisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER.

Noteering te Londen te New York

Table with columns: Date, Londen, New York

1) Noteering van 5 April 1918.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 3 April 1920.

Activa.

Large table detailing bank assets and liabilities with columns for various categories like Binnel. Wis-sels, Papier o. h. Buitenl. in disconto, etc.

NED. BANK 3 April 1920 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo... f 416.073.026,27 1/2

Verschillen met den vorigen weekstaat:

Table of differences with columns: Disconto's, Buitenlandsche wissels, Beleeningen, Goud, Zilver, Bankbiljetten, Part. Rek.-Crt. saldo's

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table of main items with columns: Data, Goud, Zilver, Bankbiljetten, Andere opeschbare schulden

Table of discounts with columns: Data, Totaal bedrag disconto's, Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks, Beleeningen, Beschikbaar Metaal-saldo, Dekkings-percentage

1) Op de basis van 3/8 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financien blijkt, dat uitstonden op:

Table of liabilities with columns: 27 Maart 1920, 3 April 1920

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Table of assets and liabilities with columns: Data, Disconto's, Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar, Beleeningen, Dierse rekeninge, Beschikbaar metaal-saldo, Dekkings-percentage

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 3/8 metaaldekking.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 1 April 1920.

De berichtperiode, waarover dit verslag loopt, is uit den aard der zaak thans slechts zeer kort geweest. De onderbreking door de vacantiedagen heeft echter in de over het algemeen optimistische tendens der buitenlandsche beurzen slechts uiterst geringe wijzigingen gebracht. De voorvallen in het Roergebied, hoewel nog geenszins tot het verleden behoorend, hebben zelfs de Deutsche beurzen niet in ongunstigen zin beïnvloed. Alleen waren te Berlijn montaanwaarden eenigszins verwaarloosd, doch overigens was zoowel daar ter plaatse als te Frankfurt a/Main een zeer vaste stemming overheerschend. Niet in de laatste plaats is deze in de hand gewerkt door het vooruitzicht, dat de rentebetaling op de Mexicaansche buitenlandsche schuld zal worden hervat. Waar Mexicaansche schuldbrieven behooren tot de weinige buitenlandsche waarden, die het Deutsche Rijk nog heeft behouden, behoeft het geen verwondering te wekken, dat een stormachtige hausse in verband met het hier genoemde vooruitzicht is ontstaan. Vooral Dinsdag 30 Maart j.l. waren er uiterst wilde bewegingen te constateeren. 5 pCt. Goud-Mexicanen monteerden toen niet minder dan 175 pCt., 5 pCt. Zilver-Mexicanen 130 pCt., 3 pCt. Zilver-Mexicanen 100 pCt., 4½ pCt. Irrigatieleening 65 pCt., 5 pCt. Tehuantepec 85 pCt., 4½ pCt. Tehuantepec 100 pCt., enz. Het is tekenend voor de gesteldheid van de Deutsche beurzen, dat de plannen der Mexicaansche Regeering (want zekerheid omtrent een hervatting der rentebetaling bestaat nog volstrekt niet; het bericht spreekt er slechts van, dat het in de bedoeling der Mexicaansche Regeering ligt „at an early date” tot hervatting van den rentedienst over te gaan) een zoodanige hausse hebben kunnen ontwikkelen. Alleen het vooruitzicht op de mogelijkheid eener rentebetaling van April 1914 af, ongeacht het bedrag in verband met de valuta-verhoudingen ten tijde van de betaling, heeft een wilden kooplust doen ontstaan, die dan ook wel sterk buiten de perken van een gemotiveerde verwachting is getreden.

Behalve deze speciale beursafdeeling was de markt te Berlijn feitelijk rustig, doch met goeden ondertoon. Een uitzondering ten aanzien van den omvang van den handel vormden aandelen Deutsche Petroleum A. G., die in groote posten en bij stijgende koersen uit de markt werden genomen, zoodat het interim-dividend ad 8 pCt. reeds lang weder door de opgaande koersbeweging is ingehaald.

Vanuit Weenen bereiken ons berichten van zeer stillen handel, in hoofdzaak veroorzaakt door de zeer stroeve geldmarkt. Deze is het gevolg van de noodzakelijkheid om inkoop van grondstoffen, levensmiddelen, enz. voor het grootste gedeelte contant te effectueeren, waardoor geweldige sommen aan geld voortdurend in circulatie blijven, zonder dat zij ter beschikking van de beurs gesteld kunnen worden. Dientengevolge zijn er dan ook reeds herhaaldelijk moeilijkheden voorgekomen ten aanzien van de continuatie op de liquidatiedagen, hetgeen geleid heeft tot vrij omvangrijke verkoopen met corresponderende koersreacties. De beurs te Weenen heeft dan ook een ongeanimeerd en uiterst gedrukt voorkomen gehad.

Te Londen is men over het geheel vrij optimistisch gestemd gebleven. De disconto-verhooging van de Bank of England, gevreesd als een maatregel, die binnen afzienbaren tijd onvermijdelijk zou blijken, is tot nu toe geen feit geworden, waardoor b.v. ook 2½ pCt. Engelsche Consols zich eenigszins konden herstellen. In dit verband is het interessant op te merken, dat het Engelsche staatsfonds sinds 1813 een niet zoo laag niveau bereikt heeft als thans het geval is. In het genoemde jaar bedroeg de laagste notering 53¼ pCt., terwijl thans de koers is gedaald tot circa 46 pCt.

De overige afdeelingen ter beurze van Londen waren tamelijk vast, zonder nochtans aanmerkelijke fluctuaties te aanschouwen te geven. Zelfs was hier de tendens ten aanzien van Mexicaansche waarden eerder mat te noemen. Wel trad een kleine verbetering in, doch deze was niet te vergelijken met de hierboven gereleveerde variaties aan de Deutsche beurzen, zelfs het verschil tusschen Engelsche en Deutsche valuta in aanmerking nemend. Ten deele is dit verklaarbaar uit de sceptische houding, die men in Engeland tegenover de plannen der Mexicaansche Regeering aanneemt, ten anderen deele uit de omstandigheid, dat juist, toen het bericht van de hervatting van den rentedienst binnenkwam, een aanmerkelijke verbetering in den koers van het Pond Sterling te constateeren was, hetgeen natuurlijk Mexicaansche fondsen, als valuta-waarden, sterk beïnvloedde.

Te Parijs echter heeft de beurs een veel meer gedeceerd aanzien gehad. De opwaartsche beweging, die gedu-

rende de gansche berichtperiode te constateeren is geweest, accentueerde zich zelfs tegen het slot, waarvan vooral petroleumwaarden konden profiteren. Daarnaast werden aandelen in bankinstellingen sterk gevraagd, ondanks het vooruitzicht, dat de belasting op beursomzetten vermoedelijk opnieuw zal worden verhoogd.

Te New York is de tendens vrij gelijkmatig gebleven, met een zeer vasten ondertoon. De geldmarkt toonde ook in de achter ons liggende dagen af en toe wel neiging tot stroefheid, doch toch niet in die mate, dat een eenigszins beteekenende daling in het leven werd geroepen. In het bijzonder waren industriële aandelen gezocht, in verband met de verwachting, dat groote orders zullen binnenkomen, zoodra de toestanden in het voormalige Tsarenrijk wat meer normaal zullen zijn geworden.

Te onzent is de gansche markt opmerkelijk vast geweest en zij is dit gebleven tot het slot der berichtperiode toe. Zelfs waren inheemsche *staatsfondsen* als geheel (een enkele uitzondering daargelaten) goed gevraagd, ondanks den vrij hoogen stand der prolongatie-rente. Hier ter plaatse is echter de vorige week reeds in het licht gesteld dat deze vastheid van de geldmarkt samenhangt met het reserveeren van beschikbare gelden teneinde de aanstaande stortingen op de nieuwe staatsleening te kunnen volbrengen. In verband hiermede wordt de mindere ruimte der geldmarkt derhalve als voorbijgaand beschouwd. Toch is, onafhankelijk hiervan, de vraag naar prolongatie wel iets dringender geworden, daar de kooplust zich in de laatste dagen vrij sterk heeft uitgebreid.

Van de buitenlandsche staatschulden trokken ook hier Mexicaansche waarden de aandacht. De beweging sloot zich echter meer bij Londen dan bij Berlijn aan, zoodat de koersvariatiën niet al te omvangrijk zijn geworden.

	30 Mrt.	31 Mrt.	1 Apr.	Rijzing of daling.
5 0/0 Ned. W. Sch.	86	86 1/16	86 1/2	+ 1/2
4 1/2 0/0 " " " 1916	83	82 3/4	83 1/2	+ 1/2
4 0/0 " " " 1916	73 1/2	74 7/16	74 1/2	+ 1
3 1/2 0/0 " " "	62 3/8	—	61	- 1 3/8
3 0/0 " " "	53 1/4	53	52 3/4	- 1/2
2 1/2 0/0 Cert. N. W. S.	45 3/8	45 7/16	45 1/2	+ 1/8
5 0/0 Oost-Indië 1915	90	90 1/2	92	+ 2
4 0/0 Hongarije Goud	91 5/16	9 1/2	9 1/2	- 7/16
4 0/0 Oostentr. Kroonrente	7	6 9/16	6 3/4	- 1/4
5 0/0 Rusland 1906	14	—	14	—
4 1/2 0/0 Ivangorod Dombr.	14 7/8	14 1/8	14 3/4	- 1/8
4 0/0 Rusland Cons. 1880	12 3/8	12 1/2	12	- 3/8
4 0/0 Rusl. bij Hope & Co.	13 3/4	13 1/2	13 1/2	- 1/4
4 0/0 Servië 1895	18	—	—	—
4 1/2 0/0 China Goud 1898	57 1/2	—	56 7/8	- 5/8
4 0/0 Japan 1899	54	—	—	—
4 0/0 Argentinië Buitēnl.	44 3/4	46 1/2	47 1/2	+ 2 3/4
5 0/0 Brazilië 1895	51 1/8	—	—	—
5 0/0 " 1913	53	52	—	—

De meeste aandacht hebben *suiker-* en *scheepvaartwaarden* getrokken. De eerste waren gezocht in verband met berichten, dat de bietsuiker oogst in verschillende landen was tegengevallen, zoodat de concurrentie voor het Indische product vermoedelijk ook voor het loopende jaar niet al te krachtig zal worden. Hierbij sloten zich aan de mededeelingen omtrent een zeer vlotten verkoop van Javasuiker uit den nieuwen oogst, waarbij de minimumprijs van f 30 per picol sterk werd overschreden. De dividend-ramingen waren dientengevolge uiterst hoog, waarbij nog kwam het vooruitzicht, dat ook het jaar 1920 geen teleurstelling zou opleveren. Niet alleen de meer courante soorten als Handelsvereniging Amsterdam, Cultuur-Maatschappij der Vorstenlanden, Javasche Cultuur Maatschappij, konden van deze opvattingen profiteren, doch ook, en zelfs in grootere mate, incurante fondsen, als Sentanen Lor, enz.

	30 Mrt.	31 Mrt.	1 Apr.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	480	485 1/2	495 3/4	+ 15 3/4
" " " gem.eig.	471 1/2	478	487 1/2	+ 16
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	260	—	260	—
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	168 1/4	—	168 1/4	—
Hollandsche Stoomboot-Mij.	245 3/4	248	249 1/2	+ 3 3/4
Java-China-Japan-Lijn	328 1/2	331 1/2	336 1/2	+ 8
Kon. Hollandsche Lloyd	191 1/2	192	195	+ 3 1/2
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	236 3/4	237 3/4	242	+ 5 1/4
Kon. Paketvaart-Mij.	240 1/2	241 1/2	245	+ 4 1/2
Maatschappij Zeevaart	330	—	330	—
Nederl. Scheepvaart-Unie.	287 3/4	288 1/4	293 3/4	+ 6
Nievelt Goudriaan	565	560	580	+ 15
Rotterdamsche Lloyd	303	305	310 1/2	+ 7 1/2

	30 Mrt.	31 Mrt.	1 Apr.	Rijzing of daling.
Stoomv.-Mij., „Hillegersberg”	333	—	333	
„ „ „Nederland”	353 1/2	358	360	+ 6 1/2
„ „ „Noordzee”	136	139 1/2	149 1/4	+ 13 1/4
„ „ „Oostzee”	343	—	343	

Daarnaast werden, zooals reeds gezegd, scheepvaartwaarden gefavoriseerd. Herhaaldelijk loopen ter beurze geruchten, dat de havenarbeidersstaking spoedig tot een einde zal worden gebracht, waartoe niet weinig hebben medegewerkt de verklaringen van arbeiderszijde, dat hunne organisaties voor arbitrage te vinden zouden zijn. Ofschoon een definitieve regeling te dezen aanzien nog niet is getroffen, werd de markt zeer sterk door het vooruitzicht op een schikking gestimuleerd, waarbij ook hier weder de gewoonlijk minder courant verhandelde soorten het grootste voordeel konden behalen. Aan de spits stonden wel aandeelen Solleveldt, Van der Meer en Van Hattum; hierbij sloten zich aan aandeelen Holland-Amerika Lijn, Van Nievelt Goudriaan en Noordzee.

In verband met de opleving op de suikermarkt werden ook aandeelen in *Handelsondernemingen* sterker gefavoriseerd. Deze fondsen waren in den laatsten tijd eenigszins verwaarloosd en nu de aandacht er weer op gaat vallen, is het materiaal, dat ten verkoop wordt aangeboden, slechts zeer gering. Naast aandeelen Compania Mercantil Argentina waren aandeelen Van der Linde Teves & Stokvis, Tels & Co.'s Handel Mij., Van Nierop, enz. tot stijgende prijzen gezocht.

Ook de overige cultuur-afdeelingen hebben alle van een vasten tendens blijk gegeven. Speciaal *rubberwaarden* stonden in het centrum der belangstelling, doch ook hier waren het de incurante soorten, die het sterkst werden begunstigd. Van deze dienen hier te worden gereleveerd aandeelen Padang Rubber Maatschappij (waaronder trent geruchten van verkoop van concessies aan het buitenland liepen), Ambaloetoe Rubber, Indische Rubber, Soengei Raya en Oost-Java Rubber. Het hoofdfonds werd slechts aarzelend gekocht, zoodat de verbetering hier tot slechts enkele procenten beperkt is gebleven.

Tabakswaarden bleven wel vast, doch de kooplust was hier niet zeer groot. Wel werd het beperkte aanbod opgenomen, doch één en ander geschiedde slechts tot weinig afwijkende koersen.

Bankaandeelen bleven veronachtzaamd met uitzondering van de aandeelen in Indische credietinstellingen, die, in aansluiting aan de opgaande beweging in suikerwaarden, gevraagd waren. Hierdoor konden vooral aandeelen Nederlandsch-Indische Handelsbank en Koloniale Bank eenigszins montereen.

De afdeeling voor binnenlandsche *industriële waarden* was sterk verdeeld. Na een sensationele rijzing voor aandeelen Philips Gloeilampen Fabrieken is een reactie ingetreden, waarin aandeelen Volt zijn medegesleept. De koersfluctuaties voor deze beide soorten bewogen zich vrijwel in één richting, wijl verluide, dat een fusie tusschen beide ondernemingen zou plaats hebben, een gerucht, dat nog bevestiging behoeft. Daarentegen bleven aandeelen Hollandsche Draad- en Kabelfabriek, Nederlandsche Kabelfabriek, Stokvis, uiterst vast gestemd, zoodat zeer belangrijke koerswinsten werden verkregen.

De *petroleummarkt* werd gestimuleerd, wat aandeelen Koninklijke Mij. betreft, door de zeer geanimeerde houding voor dit fonds in het buitenland. Aandeelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum Maatschappij waren gezocht in verband met de toekenning van de eischen tot schadevergoeding aan de Roumanian Oil Fields, waardoor de kans op een bevestigende regeling ten aanzien van de Astra Romana stijgt. Steaua Romana's werden hooger gewaardeerd in aansluiting aan de dezer dagen gepubliceerde berichten omtrent den gang van zaken bij deze maatschappij.

	30 Mrt.	31 Mrt.	1 Apr.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	186 1/4	186 1/2	186 1/2	+ 1/4
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	219	217 1/4	220 3/4	+ 1 3/4
Rotterd. Bankvereniging	141 3/4	142 1/2	142 1/2	+ 3/4
Amst. Superfosfaatfabriek.	128 1/2	128 1/4	131	+ 2 1/2
Van Berkel's Patent	127 1/2	—	127 1/2	
Insulinde Oliefabriek	230 1/2	229 1/4	233 1/2	+ 3
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	100	100	100	
Ned. Scheepsbouw-Mij.	140	145	150	+ 10
Philips' Gloeilampenfabriek	644	638 1/2	609	- 35
R. S. Stokvis & Zonen	595	622	643	+ 48
Vereenigde Blikfabrieken	133 1/4	135	140	+ 6 3/4
Compania Mercantil Argent.	282 1/4	283 3/4	289	+ 6 3/4
Cultuur-Mij. d. Vorstenland	287	287 1/4	291 1/2	+ 4 1/2
Handelsver. Amsterdam	649 1/4	657	671 1/2	+ 22 1/2
Holl. Transatl. Handelsver.	104	105	105	+ 1

	30 Mrt.	31 Mrt.	1 Apr.	Rijzing of daling.
Linde Teves & Stokvis	189	—	198 1/2	+ 9 1/2
Van Nierop & Co's Handel-Mij	194 3/4	195	196	+ 1 1/4
Tels & Co's Handel-Mij	153	155	156	+ 3
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	234	238 1/4	243 1/4	+ 9 1/4
Kon. Petroleum-Mij.	864	863	869	+ 5
Orion Petroleum-Mij.	50 3/8	50 3/8	51 1/4	+ 3/8
Steaua Romana Petr.-Mij.	115 1/4	120 1/4	125	+ 9 3/4
Amsterdam-Rubber-Mij.	228	230	230 3/4	+ 2 3/4
Nederl.-Rubber-Mij.	117 3/4	120	119 1/2	+ 1 3/4
Oost-Java-Rubber-Mij.	370	377	377	+ 7
Deli-Maatschappij	445	449	448 1/2	+ 3 1/2
Medan-Tabak-Maatschappij	225	229 1/2	229 1/2	+ 4 1/2
Senembah-Maatschappij	431 1/2	435	434	+ 2 1/2

De *Amerikaansche markt* was doorgaans vast gestemd, zonder van Wallstreet afwijkende voorvallen.

	30 Mrt.	31 Mrt.	1 Apr.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry	154 7/8	—	157	+ 2 1/8
Anaconda Copper	139	139 15/16	139 15/16	+ 15/16
Un. States Steel Corp.	114 3/16	114 7/8	114 1/4	+ 1/16
Atchison Topeka	90 3/4	91 1/8	91 3/4	+ 1
Southern Pacific	107 1/2	108 1/4	108 1/4	+ 3/4
Union Pacific	133 1/2	—	133 1/2	
Int. Merc. Marine afgest.	41 3/4	42	42 1/8	+ 3/8
„ „ „ „ prefs.	165 1/2	166	166	+ 1/2

De *geldmarkt* was, als gezegd, iets stroever; prolongatie noteerde tegen het einde der berichtperiode 4 1/2 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

6 April 1920.

Oogstberichten uit West-Europa blijven bij voortdurend gunstig luiden. Slechts wordt in Duitschland geklaagd over den stand der rogge. In de Vereenigde Staten maakt de verbetering in den stand der wintertarwe verderen voortgang. Volgens particuliere ramingen zou het winterverlies slechts 11 1/2 pCt. bedragen. In verband echter met den geringeren uitzaaai en met de omstandigheid, dat ten slotte de gemiddelde stand slechts wordt geschat op 77,8, verwacht men geen grootere opbrengst dan 500 miljoen Bushels, tegenover eene opbrengst van den vorigen oogst van wintertarwe van 732 miljoen Bushels. Die oogst was trouwens ook buitengewoon groot, zoodat de voorraden van tarwe en tarwemeel in Amerika nog steeds zeer ruim zijn en verwacht mag worden, dat het overschot van den ouden oogst op 1 Juli (op welken datum het nieuwe oogstjaar gerekend wordt te beginnen) belangrijk grooter zal zijn dan gewoonlijk. Men schijnt echter in Amerika te meenen, dat deze omstandigheid niet als ongunstig is te beschouwen, omdat de oogst der wintertarwe zooveel kleiner zal zijn dan het vorige jaar, de consumptie in het land zelve toeneemt en Europa veel tarwe zal dienen te blijven importeerden. De markten van broodgraan in de Vereenigde Staten blijven zeer vast en ondanks nieuwe prijsverhoging, die daar in de afgelopen week heeft plaats gevonden, zijn Frankrijk en Engeland weder als tarwekooper in de Vereenigde Staten opgetreden. De steeds voortgaande prijsstijging in Argentinië heeft veroorzaakt, dat het prijsverschil tusschen Argentijnsche en Noord-Amerikaansche tarwe vrijwel is weggevallen en daarmede voor Europa de reden, om zich bijna uitsluitend in Argentinië van tarwe te voorzien. Ook in rogge kwamen in de afgelopen week weder geregeld exportzaken in Noord-Amerika bij stijgende prijzen tot stand. De allerlaatste dagen is trouwens weder eene vrij sterke daling voor Amerikaansche rogge ingetreden. Ook voor maïs te Chicago is dit reeds het geval geweest, doch voor dit artikel blijven prijzen nog steeds zoo hoog, dat van exportzaken geen sprake is. Hetzelfde geldt voor gerst en haver, welke artikelen nog slechts in zeer kleine hoeveelheden door de Vereenigde Staten worden uitgevoerd.

In Argentinië blijft het weder gunstig voor den maïsoogst. De staking te Rosario is opgeheven en ook in Buenos Aires vindt het werk weder vrijwel normaal plaats. Bij voortdurend ondervinden verschepers van Argentinië echter bezwaren door de te geringe capaciteit der spoorwegen, waardoor de aanvoeren aan de havens niet in overeenstemming blijven met het tempo der verschepingen. De markten in Argentinië blijven zeer vast en sedert het begin der vorige week zijn de prijzen, vooral van tarwe en lijnzaad, weder belangrijk gestegen. Voor tarwe bedraagt de verhoging ongeveer Pes. 1.— per 100 K.G., terwijl lijnzaad nog iets meer in prijs is verhoogd. Voor maïs bleef de prijs in den aanvang vrij stationnair, doch de laatste dagen is ook

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Mei	Mais Mei	Lijnzaad Mei
5 Apr.'20	226	165 1/4	91 3/4	19,20 ⁴⁾	9,00 ⁴⁾	29,25 ⁴⁾
27 Mrt.'20	226	160 1/2 ³⁾	86 3/8	18,20 ⁴⁾	8,70 ⁴⁾	27,35 ⁴⁾
3 Apr.'19	226	155 3/4	66 1/8	11,05	5,30	19,90
3 Apr.'18	220	125 3/4	85 1/4	12,85	6,30	24,80
2 Apr.'17	199 3/8	122 1/4	63 7/8	12,90	10,00	21,30
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 3/8 ¹⁾	36 1/2 ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Maart. ⁴⁾ per April.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	5 April 1920	29 Maart 1920	5 April 1919
Tarwe..... ¹⁾	—	—	—
Rogge (No. 2 Western) ²⁾	550,—	510,—	—
Mais (La Plata)..... ³⁾	355,—	355,—	—
Gerst (48 lb. feeding).. ³⁾	450,—	430,—	—
Haver (38 lb. white cl.).. ⁴⁾	22,—	22,—	—
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ⁵⁾	230,—	235,—	—
Lijnzaad (La Plata).... ⁶⁾	880,—	860,—	—

¹⁾ p. 2400 K.G. ²⁾ p. 2100 K.G. ³⁾ p. 2000 K.G. ⁴⁾ per 100 K.G. ⁵⁾ p. 1000 K.G. ⁶⁾ p. 1960 K.G.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	29 Maart—3 April 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeensk. tydoak 1919	29 Maart—3 April 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeensk. tydoak 1919	1920	1919
Tarwe.....	6.336	89.861	133.626	—	26.584	5.970	116.445	139.596
Rogge.....	—	—	—	—	—	5.840	—	5.840
Boekweit.....	—	2.500	—	—	—	—	2.500	—
Mais.....	422	88.817	15.572	—	18.465	—	107.282	15.572
Gerst.....	725	4.099	18.883	—	—	—	4.099	18.883
Haver.....	—	12.744	81.523	—	—	—	12.744	81.523
Lijnzaad.....	—	5.918	—	—	4.748	—	10.666	—
Lijnkoek.....	—	20.758	909	—	1.406	—	22.164	909
Tarwemeel.....	—	5.779	134.777	—	—	23.395	5.779	158.172
Andere meelsoorten....	—	3.198	94.144	—	100	616	3.298	94.760

daarvoor weder eene verhooging ingetreden, die echter met het oog op den zeer grooten oogst en de belangrijke oude voorraden, alsmede in verband met de geringe Europeesche vraag, slechts eenige tientallen centavos heeft bedragen.

Reeds in ons vorig bericht was sprake van de verminderde belangstelling van Europa voor voedergraan, terwijl toch maïs in Argentinië steeds zeer vast bleef. De flauwe stemming voor maïs in West-Europa heeft na ons vorig bericht nog eenigen verderen voortgang gemaakt. In Engeland daalde de prijs voor parcellen per April/Mei en Mei/Juni nog enkele shillings per 480 lbs., doch daarna is eene vastere stemming ontstaan, welke reeds tot eenige prijsverhoging heeft geleid. Hetzelfde is in België en Nederland het geval geweest. Vooral in België worden de laatste dagen veel hogere prijzen betaald. Indien de vermeerde belangstelling van maïs verderen voortgang maakt, mag misschien eene verbetering der vrachtenmarkt worden verwacht. Het aanbod van scheepsruimte van Argentinië overtreft nog weliswaar de vraag en de vrachten blijven flauw, doch de beschikbare ruimte is niet van zulk een grooten omvang, vooral wat spoedige posities betreft, dat uitbreiding van Europeesche maïs-inkopen het vrachtcijfer niet gemakkelijk zou kunnen verhoogen. Lijnzaad was speciaal in Engeland de vorige week zeer flauw en baissiers verkochten tot sterk dalende prijzen. Evenals voor maïs is daaraan ook voor lijnzaad de laatste dagen een einde gekomen. De Amerikaansche vraag blijft nog steeds levendig.

Nederland. De staking in Nederlandsche havens duurt nog steeds onveranderd voort, doch het aantal werkwilligen zowel te Rotterdam als te Amsterdam is voldoende geworden, om langzamerhand de aangekomen graanbooten te lossen. Naarmate daarmede voortgang gemaakt wordt, vindt de leverbare maïs zeer gemakkelijk koopers tot eerst geleidelijk, doch sedert gisteren snel stijgende prijzen. Reeds wordt f 360 per 2000 K.G. boordvrij Rotterdam en Amsterdam betaald en verdere verhoging schijnt waarschijnlijk. Voor latere posities bestaat nog weinig belangstelling. In andere graansoorten en voederartikelen is in verband met de staking de omzet uiterst miniem. Sedert de regeering met ingang van 1 April den handel in rogge heeft vrijgegeven, begint zich voor dit artikel eenige belangstelling te ontwikkelen.

SUIKER.

Deze week valt er niet veel nieuws te melden over de verschillende suikermarkten.

Volgens F. O. Licht laat zich in Duitschland het arbeidersvraagstuk voor het oogenblik wat minder ongunstig aanzien, daar er zich op vele landerijen werkkrachten komen aanbieden en zou dit eene verlevendiging in het bedrijf kunnen geven, indien de landbouwers zekerheid hadden hogere prijzen voor suikerbieten te kunnen calcu-

leeren. Fabrikanten zouden dan door eventuele verkoopen op termijn voldoende dekking voor hooge bietsprijzen kunnen vinden, hetgeen echter thans door de verlamme werking der „Zwangswirtschaft“ onmogelijk wordt gemaakt. In het Rijnland, in Beieren en in gedeelten van Mecklenburg en der provincie Saksen rekent men op eene uitbreiding van den aanplant tot zelfs 30 pCt. en hooger, doch in Hannover, Brunswijk, Pommeren en andere gedeelten der provincie Saksen is voorloopig geene uitbreiding en hier en daar zelfs inkrimping van den bietenbouw te verwachten. In elk geval is het duidelijk, dat zelfs eene uitbreiding van 50 pCt. voor den komende oogst nauwelijks voldoende zou zijn om de binnenlandsche behoefte ten volle te dekken. Voorloopig taxeert Licht de vermoedelijke uitbreiding op 10 pCt. voor geheel Duitschland.

De zichtbare voorraden zijn volgens dezelfde bron:

	1920	1919	1918	
Duitschland 1 Sept. ¹⁾	217.798	290.278	322.991	tons
Oostenrijk 1 „ ¹⁾	230.000*	200.000*	250.000*	„
Frankrijk 1 „ ¹⁾	7.891	10.416	26.680	„
België 1 „ ¹⁾	28.000	42.000	51.000	„
Nederland 1 Maart....	72.467	74.598	129.470	„
Engeland 1 „	320.074	311.466	208.570	„
Totaal Europa	876.230	928.758	988.711	tons
V. S. v. N. A. 25 Febr...	69.427	81.426	21.819	„
Cubahavens 21 „ ..	352.921	444.871	554.897	„
Totaal.....	1.298.578	1.455.055	1.565.427	tons

¹⁾ '19/18/17. * Raming.

In Engeland noteert witte Javasuiker spot Sh. 114/-; Juni-verschepping Sh. 69/- en Juli/Aug. Sh. 68/- f.o.b.

De markt op Java was vaster en vonden verdere verkoopen uit de tweede hand plaats.

De afschepingen vanaf 1 Jan. tot en met 31 Dec. bedroegen volgens de Handelsvereeniging te Batavia:

	1919	1918	1917	
Nederland en Ned. v.o...	21.429	—	—	tons
Engeland.....	295.363	77.100	271.922	„
Frankrijk.....	91.383	27.135	28.729	„
Zwitserland.....	6.635	—	—	„
Rusland en Finland..	8.298	3.002	—	„
Denemarken.....	2.408	—	—	„
België.....	4.967	—	—	„
Zweden.....	12.457	—	—	„
Noorwegen.....	76.643	22.311	19.754	„
Italië.....	31.007	2.950	—	„
Spanje.....	11.506	—	—	„
Griekenland.....	8.371	9.025	8.000	„
Roemenië.....	3.984	—	—	„
Turkije.....	23.694	—	—	„
Egypte.....	6.202	—	—	„
Argentinië.....	5.284	—	—	„
Suez.....	9.237	34.732	10.009	„

	1919	1918	1917
Port-Said en v. o.	59.245	14.414	12.197 tons
Amerika (Atl. havens)	7.042	500	10 "
San Francisco	—	—	10 "
Vancouver	11.000	16.433	— "
Singapore	77.293	173.556	168.790. "
China	11.328	24.810	3.972 "
Hongkong	217.509	309.260	145.639 "
Japan	370.377	331.861	74.253 "
Britsch-Indië	335.145	367.576	336.035 "
Australië	111.513	265	20.749 "
Siam	155	1.799	24.590 "
Diverse havens	—	182	59 "

Totaal 1.819.475 1.416.911 1.124.708 tons

In Amerika liep de notering voor Spot Centrifugals verder op en bereikte op 1 April 13.67 c., terwijl Cuba-suiker tot 12½ c. f.o.b. werd verkocht. De termijnmarkt te New York sloot op 12.99 c. voor Mei-, 13.— c. voor Juli- en 13.10 c. voor September-levering.

Willett & Gray hebben thans hunne raming van de Cuba-oogst officieel van 4.300.000 tons teruggebracht op 4 miljoen tons.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1920	1919	1918	
Weekontvangst. tot 27 Mrt.	164.000	175.108	140.715	tons
Totaal sedert 1 Dec. '19.	1.884.000	1.657.361	1.679.222	"
Werkende fabrieken	188	195	196	"
Weekexporten t. 27 Maart	129.000	119.689	63.925	"
Totaal sedert 1 Jan.	1.267.110	929.288	816.674	"
Exp. U. K. 1 Jan.-28 Febr.	94.709	56.436	69.505	"
" Frankr. " " "	16.625	—	7.400	"
Totaal voorraad op 27 Mrt.	580.000	728.075	862.446	"

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen				New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per		Amer. Granulated c.i.f.	
			Juni	Juli/Aug.		
2 Apr. '20	—	84/-	69/-	68/-	85/-	\$ cts. 13,67
26 Mrt. '20	—	84/-	69/-	68/-	86/-	12,79
2 Apr. '19	—	64/9	28/-	—	—	7,78
2 Apr. '18	—	53/9	13/6	—	—	5,92
21 Juli '14	„11 ¹³ / ₃₂ ”	18/-	—	—	—	3,28

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 24 Maart 1920.

Amerikaansche katoenmarkten zijn de laatste week zeer vast geweest en de Maarttermijn is belangrijk opgelopen. Het laatste Ginner's rapport d.d. 20 Maart geeft het totaal aantal geginde balen zonder linters aan als zijnde 11.258.000 voor het seizoen 1919—1920, ongeveer hetzelfde als voor het vorig seizoen. Men verwacht voor den nieuwen oogst ook wel een grooteren aanplant, maar men is over het algemeen nog niet veel vooruit gekomen, hoofdzakelijk door het ongunstige weer en het gebrek aan werkkrachten. Egyptische katoen is weer 2 d. per lb. lager en dus weer op hetzelfde peil als de vorige week. Men kan nog weinig zeggen over den nieuwen oogst, maar in verband met de tegenwoordig zeer hooge prijzen wordt er wel een groote aanplant verwacht.

Amerikaansche garens zijn vast en toonen weinig verandering. Fabrikanten koopen slechts kleine hoeveelheden, doch lange contracten worden niet afgesloten. Voor spinners is dit echter niet erg, daar deze nog veel in nota hebben. De exportvraag is zeer onbelangrijk daar Indië en China voorloopig voldoende voorzien zijn en de vraag van het Vasteland den ongunstigen invloed ondervindt van den lagen wisselkoers en de werkstaking in de Nederlandsche havens. Egyptische garens zijn vaster, doch gaat daarin bijna niets om.

Over de doekmarkt valt zeer weinig nieuws te vermelden, daar fabrikanten in verband met de onzekerheid over de nieuwe loonen geen orders accepteren. Zij zijn bovendien voorloopig voldoende voorzien, zelfs fabrikanten van dhooties, die onlangs nog betrekkelijk spoedig konden leveren. De algemeene toon blijft vast, hoewel er thans weinig zaken gedaan worden.

17 Maart 24 Maart

17 Maart 24 Maart

Liverpoolnoteringen (loco)	T.T. op Indië	2¼/8	2¼/8
F.G.F. Sakellaris	86,00 85,00	T.T. op Hongkong	4/11 5/2
G.F. No. 1 Oomra	18,10 17,85	T.T. op Shanghai	7/3 7/6

Noteeringen voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	5 Apr. '20	29 Mrt. '20	22 Mrt. '20	5 Apr. '19	5 Apr. '18
New York voor Middling ..	42,— c	41,50 c	42,— c	29,25 c	35,35 c
New Orleans voor Middling	41,25 c	40,50 c	41,— c	26,— c	34,50 c
Liverpool voor Middling	29,24 d ¹⁾	29,24 d	29,69 d	17,24 d ²⁾	25,47 d

¹⁾ Notering van 7 April 1920. ²⁾ Idem van 4 April 1919.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaanse havens.

(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '19 tot 2 April '20	Overeenkomstige perioden.	
		1918—1919	1917—1918
Ontvangsten Gulf-Havens..	3664	2855	2985
" Atlant. Havens	2561	1699	2274
Uitvoer naar Gr. Brittannië	2623	1615	1779
" " 't Vasteland.	2487	1756	1243
" " Japan etc...			

Voorraden in duizendtallen

	1 April '20	4 April '19	5 April '18
Amerik. havens.....	?	1267	1550
Binnenland.....	?	1447	1215
New York	?	96	146
New Orleans	?	415	449
Liverpool	1113	495	467

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

De zaken hadden deze week over het algemeen geen groote beteekenis en stonden zij in het teeken der feestdagen. Na de feestdagen wordt algemeen een herleving der zaken verwacht en is men optimistisch gestemd over het verloop der transportstaking. Wanneer ook in Duitschland de toestand weer eenigszins normaal wordt, verwachten wij ook daar meer kooplust.

Van de La Plata wordt eene koop gemeld van 40.000 Erigorificos Maart-slachting, à 91/92 \$or naar de Vereenigde Staten.

In Engeland was de stemming rustig; voorraden zijn onbeduidend en er is weinig zeilend. Ook van die zijde verwacht men meer vraag.

Inlandsche huiden handhaven zich. Berlijn was 10/15 pCt. lager, doch in verband met de valuta is die verlaging van geen beteekenis. Parijs was voor koehuiden prijshoudend, alleen zware ossen en stierhuiden wat lager.

Kalfsvellen: worden meer aangeboden tegen de bestaande prijzen. Houders zijn niet geneigd tegen lagere prijzen af te geven.

Looisstoffen: vast, met veel omzet. Quebracho noteert f 62½/63½.

3 April 1920.

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
3 April 1920	329.000	¹⁾	2.990.000	²⁾	³⁾
27 Mrt. 1920	333.000	11.100	3.262.000	³⁾	16 ²⁷ / ₃₂
20 " 1920	417.000	11.225	3.369.000	³⁾	17 ⁵ / ₁₆
3 April 1919	606.000	11.300	3.291.000	13.000	13 ¹² / ₃₂

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgeloopt week	Sedert 1 Juli	Afgeloopt week	Sedert 1 Juli
3 April 1920....	44.000	1.938.000	20.000	3.687.000
3 April 1919....	36.000	1.328.000	108.000	6.076.000

¹⁾ Feestdag. ²⁾ Nominaal 15.600 tot 14.500. ³⁾ Niet genoteerd.

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)
Kapakstatistiek op 31 Maart 1920.

Importeurs:	Voorr.	Aanv.	Verk.	Voorr.
	1 Jan. 1920	tot 31 Mrt.	tot 31 Mrt.	op 31 Mrt.
S. & W. Birnbaum.....	—	1788	510	1278
H. G. Th. Crone.....	1323	1817	3140	—
Edgar & Co.....	—	1935	1935	—
Van Eeghen & Co.....	146	3722	3868	—
Hoving & Beer.....	80	—	80	—
Landbouw-Mij., Geboegan	—	435	351	84
Mirandolle Vouite & Co...	650	6792	6558	884
S. L. van Nierop & Co...	—	2112	2015	97
W. Tengbergen & Co.....	—	1240	1040	200
J. Zwaardemaker Hzn. ...	—	1412	1412	—
Order.....	—	4846	4579	267
	2199	26099	25488	2810

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	IJzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
6 Apr. 1920..	nom. 105.12/6	350.5/-	40.-/-	48.10/-	—
29 Mrt. 1920..	nom. 104.12/8	345.5/-	40.5/-	49.5/-	—
7 Apr. 1919..	nom. 79.5/-	227.-/-	25.-/-	37.-/-	—
5 Apr. 1918..	nom. 110.-/-	316.-/-	30.-/-	52.-/-	—
20 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

INKLARINGEN.

DELFIJZL.

Landen van herkomst	Maart 1920		Maart 1919	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	4	391	1	105
Groot-Brittannië	2	479	—	—
Duitschland.....	38	7.218	12	4.827
Zweden.....	14	1.797	2	212
Finland.....	1	148	—	—
Chili.....	1	3.172	—	—
Totaal....	60	13.205	15	5.144
Nationaliteit.				
Nederlandsche..	19	3.404	9	521
Britsche.....	1	3.172	—	—
Duitsche.....	39	6.298	6	4.623
Andere.....	1	331	—	—
Totaal....	60	13.205	15	5.144

(A. van Dijk.)

VLISSINGEN.

Landen van herkomst	Maart 1920		Maart 1919	
	Aantal schepen	Bruto M ³ .	Aantal schepen	Bruto M ³ .
Binnenl. havens.	1	9.990	—	—
Groot-Brittannië	22	131.400	13	71.266
Zweden.....	1	228	—	—
België.....	1	1.391	—	—
Portugal ¹⁾	5	3.116	3	2.119
Levant ²⁾	27	14.744	9	1.057
Totaal....	57	160.869	25	74.442
Nationaliteit.				
Nederlandsche..	23	141.390	13	71.266
Belgische.....	1	1.391	—	—
Zweedsche.....	1	228	—	—
Deensche ³⁾	5	3.116	3	2.119
Andere ⁴⁾	27	14.744	9	1.057
Totaal....	57	160.869	25	74.442

¹⁾ Bijleggers. ²⁾ Zeesleepbooten. ³⁾ Bijleggers (3 Eng. en 2 Nederl.) ⁴⁾ Zeesleepbooten (Nederl., Belg., Eng. en D.)
(B. Stofkoper & Co.)

IJMUIDEN.

Landen van herkomst	Maart 1920		Maart 1919	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	8	11.076	7	3.760
Groot-Brittannië	3	605	25	21.104
Duitschland.....	17	7.377	—	—
Noorwegen.....	3	1.214	7	2.614
Zweden.....	7	2.273	2	410
Denemarken..	2	495	3	366
Finland.....	4	2.785	—	—
België.....	1	401	—	—
Frankrijk.....	3	1.694	2	882
Spanje.....	—	—	1	927
Portugal.....	2	886	2	1.363
Levant.....	2	2.419	1	1.129
Ned. Oost-Indië.	7	23.546	1	3.719
Vereen. Staten..	3	11.209	8	19.580
Ned. West-Indië- Ned. Antillen..	4	7.141	1	1.565
Brazilië.....	6	15.762	—	—
Totaal....	72	88.883	60	57.419 ¹⁾
Nationaliteit.				
Nederlandsche..	28	54.590	50	51.840
Britsche.....	32	9.929	5	2.116
Duitsche.....	1	4.650	—	—
Noorsche.....	1	344	1	540
Fransche.....	2	82	—	—
Zweedsche.....	1	431	4	2.923
Vereenigde Stat.	2	6.010	—	—
Andere.....	5	12.847	—	—
Totaal....	72	88.883	60	57.419

¹⁾ 1913, 523 schepen met 612.248 N. R. T.

(Vereenigde Scheepsagenturen van Halverhout & Zwart en Zurmühlen & Co.)

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
29 M./3 Apr. 1920	—	—	—	³⁾ 8/6	—	¹⁾ 112/6
22/27 Maart 1920	—	—	—	³⁾ 8/6	180/-	¹⁾ 112/6
31 M./5 Apr. 1919	—	—	f 21/-	³⁾ 8/6	f 140/-	²⁾ 62/6
1/6 April 1918	—	—	—	50/-	—	200/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 ¹⁾ / ₄	1/11 ¹⁾ / ₄	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Roter	Rotterdam	Gothenburg
29 M./3 A. 1920	45/-	—	75/-	—	—	—
22/27 Mrt. 1920	—	62/6	75/-	38/-	—	—
31 M./5 A. 1919	28/-	47/6	47/6	50/-	f 10,-	Kr. 50
1/6 April 1918	69/-	101/3	—	120/-	—	—
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
	29 Mrt./3 Apr. 1920....	110/-	—	—
22/27 Maart 1920....	110/-	—	—	—
31 Mrt./5 Apr. 1919....	75/- ³⁾	75/- ³⁾	—	—
1/6 April 1918....	275/-	500/-	—	185/-
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per ton stukgoed. ²⁾ Voor Britsche schepen.
Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteringen per ton van 1015 K.G.